

СЛОВО

Без мови немає нації!

Просвіта

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК 36 (932), 7—13 вересня 2017

ФОТОФАКТ

3 вересня в столиці, на фасаді будинку по вул. Грушевського, 4, були зафарбовані знамениті графіті, які є історичною пам'яткою Революції гідності. Проти сваволі власника магазину "Емпоріум" постали кияни, запалили шини. "Ікони Революції гідності" будуть відновлені. Але цей факт покликає нас замислитися: допоки безкарно нищитимуть нашу пам'ять, нашу історію, давню і сьогочасну?

Що діється в нашому світі? Задумайся — і зрозумій: Зі стін зішкрібають Графіті, Як пам'ять трагічних подій. А що ж має бути натомість, Як зовсім затихне луна?!

Старанно відмита свідомість. Нейтральна, як біла стіна.

Анатолій МАТВІЙЧУК

Відбувся 18-й загальнонаціональний конкурс «Українська мова – мова єднання»

Любов СЕРДУНИЧ,

одна з переможниць конкурсу, голова Старосинявського РО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка

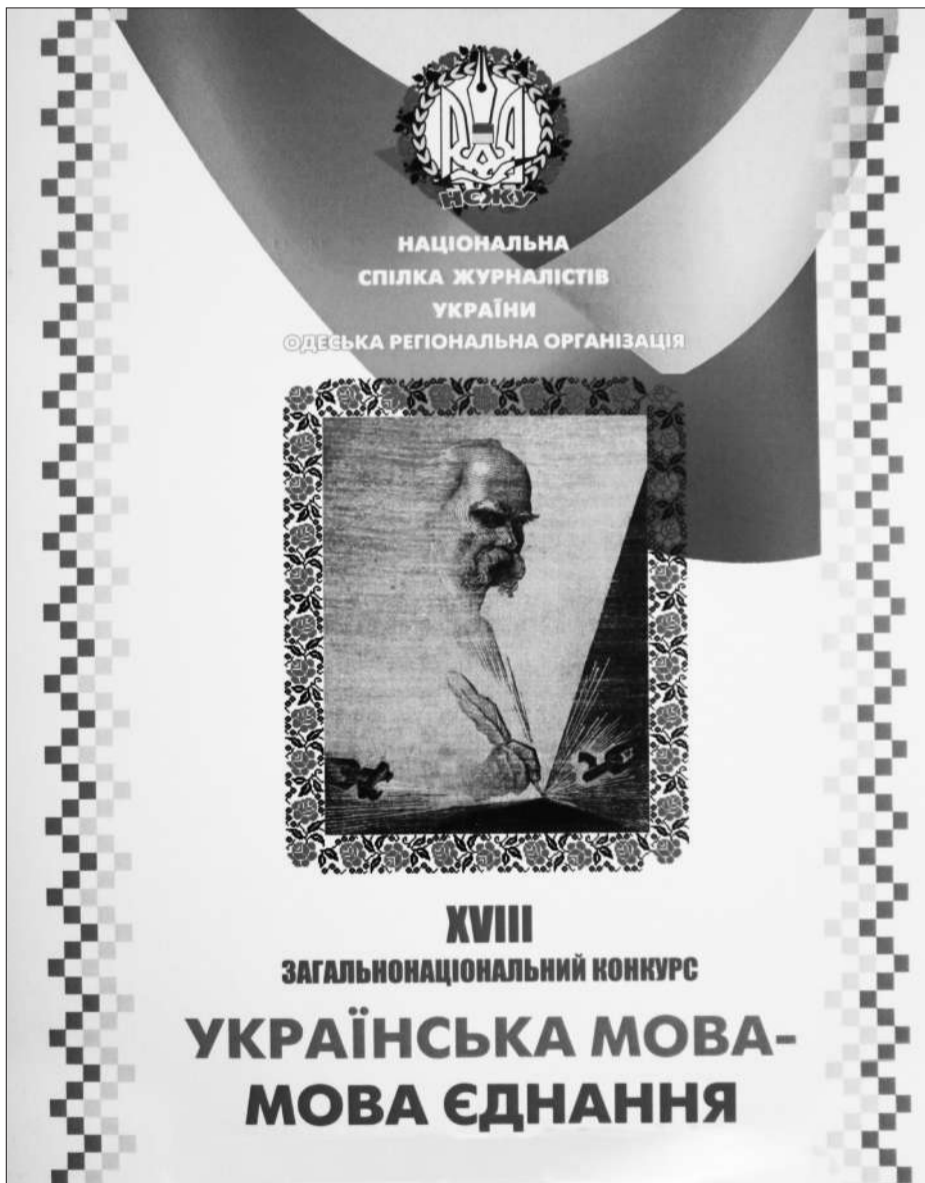
З 26 до 28 серпня ц. р. в Одесі відбувся важливий просвітницький захід: загальнонаціональний конкурс "Українська мова – мова єднання". Цьогоріч уже повноліття: 18-й (перший конкурс відбувся в Києві)! Проводять його Одеська регіональна організація НСЖУ спільно з Причорноморською академією мовних технологій і комунікацій етносів (голова оргкомітету й ОО НСЖУ — Юрій Работін). Конкурс давно подолав кордони і вийшов на міжнародний рівень, позаяк місія цього форуму — справді об'єднавча. Тож форум гуртує поетів, прозаїків, журналістів, викладачів, дослідників, молодь, старше покоління, митців, учителів, представників преси, радіо, телебачення, справжніх поціновувачів українського слова. Як зазначив голова Держкомтелерадіо України Олег Наливайко, "це свідчить про зростаючий потяг до українського слова, про шире прагнення оволодіти ним досконало і передати свої знання іншим".

Приємно, що саме Одеса, яка, попри свою багатонаціональність, попри те, що зазнала політичної провокації "руська міра", заявила агресорові й усьому світові, що вона — українське місто. А прийнявши в себе такий конкурс, підтвердила це. 26 серпня в актовій залі відбулось урочисте відкриття конкурсу та церемонія нагородження учасників. Творчу спільноту ознайомили з привітанням від Голови ВР А. Парубія, Прем'єр-міністра В. Гройсмана, голови НСЖУ С. Томіленка, одеської влади.

Наступного дня поклали квіти до пам'ятників Алеї Слави і Т. Г. Шевченкові. Цікавою була й екскурсія Стамбульським парком.

Одеський літературний музей — ще одні пам'ятні відвідини. У його Золотій залі теж нагороджували лауреатів конкурсу, а полтавка Г. Вовченко презентувала книжку "П'ю серцем кожен днину". Голова оргкомітету конкурсу Ю. Работін представив збірник "На узбережжі Слова" з поезією конкурсантів минулих років. Сюди завітав і відомий письменник-просвітник, мовознавець, дисидент Олекса Різників, привітав учасників і подарував власні книжки.

Ще одна поїздка — в Одеський міський оздоровчий дитячий комплекс "Вікторія". Приємно, що організатори забезпечили конкурсантів житлом (мешкали ми у гуртожитку Одеського регіо-

нального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України), харчуванням, дарунками...

Цьогорічним лавреатом конкурсу стала і я, навіть переможницею. Мої мовознавчі статті та книжки оцінили аж тричі у двох номінаціях: "Квітни, мово наша рідна" — за збірку паліндромів "Вітражі жартів" і за упорядкування та редактування збірників "Надіквиння" та "Село моє, ти — писанка подільська" (перше місце); номін. "Рубежі подвигів і безсмертя" — за збірку патріотичної поезії та прози "Зайдам — зась!". І вдруге у цій же номінації — за впорядкування та редактування збірника "Голосом Майдану" (лауреат). Отримала дипломи, святкову газету і добірку гарних книжок.

Робота кожного конкурсанта — внесок у розвиток державної мови й культури. Приємно, що деякі учасники (зокрема конкурсант, який представляв видавництво "Бедрихів край") надали українську літературу, котра потрапила до призових пакетів переможцям і лавреатам.

Спілкування з друзями, знайомства, пізнавальні екскурсії, обмін книжками й інформацією, доброзичливість одеситів — усе це сприяло створенню цікавого мікса сучасності й духу українців з усіх усюд.

Відрядно, що українська мова і далі завойовує серця симпатиків. Бо українська мова — така мова єднання! Це — рушійна сила і надійна основа розвитку України!

КОМУ ДОВІРЯЮТЬ УКРАЇНЦІ

2

НЕВИГАДАНИ ІСТОРІЇ

МІЖ ДВОМА СВІТАМИ

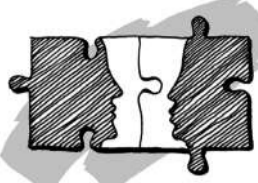

6

З ЕПІСТОЛЯРІЮ ІГОРЯ КАЧУРОВСЬКОГО

10-11

Кому довіряють українці?

В “Укрінформі” відбулася прес-конференція за результатами дослідження громадської думки у рамках проекту “Перезавантаження. Відкрита влада”.

Моніторингові опитування населення України проводили Центр “Соціальний моніторинг” та Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка спільно з Київським прес-клубом, Інститут аналізу та прогнозування, відділ моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій Інституту економіки та прогнозування НАНУ.

Останнє всеукраїнське опитування населення країни провели з 20 до 29 липня 2017 року в 24-х областях України та Києві (за винятком тимчасово окупованих територій Луганської та Донецької областей, АР Крим). Всього опитали 2030 респондентів. Метод отримання інформації: індивідуальне інтерв’ю за місцем проживання респондента “віч-на-віч”.

У прес-конференції взяли участь: Юрій Лісничий, директор Інституту аналізу та прогнозування; Дмитро Дмитрук, директор Центру “Соціальний моніторинг”, та Михайло Пересунько, виконавчий директор Київського прес-клубу.

Спочатку учасники прес-конференції проаналізували основні напрями пенсійної реформи з точки зору громадської думки. Майже всі ініціативи, що були проголошені, негативно сприймають українці.

Схвально сприйняли лише ідею скасування спеціальних пенсій для держслужбовців, народних депутатів України, прокурорів, суддів та ін. (підтримують 80,9%, не підтримують 13,2%, інші — не визначилися).

Переважає більшість населення не підтримує думку щодо підвищення пенсійного віку або страхового пенсійного стажу (підтримують 4,7%, не підтримують 88,3%), заборону дострокового виходу на пенсію (підтримують 12,7%, не підтримують 75,7%), більш жорсткого контролю оподаткування малих підприємств (підтримують 28%, не підтримують 47%).

Лише по 30% підтримують прив’язку виходу на пенсію не до віку працівника, а до його страхового стажу (не підтримують 58%) і можливість “докупити” за гроші страховий (пенсійний) стаж, якщо його не вистачає для отримання пенсії (не підтримують 57,1%).

Досить справедливо вимогу щодо залежності розміру пенсії громадянина від розміру сплачених ним пенсійних внесків підтримують лише 41,6% громадян, а не підтримують 42,5%, що свідчить про недовіру до накопичувальної системи пенсійного забезпечення. Люди вважають, що сплата сьогодні пенсійних внесків не гарантує їм достойну пенсію.

На думку спікерів прес-конференції, населення не має жодної довіри до пенсійної реформи і з цим потрібно щось робити. Бо реформа, в якій не хочуть брати участь люди, приречена на провал.

Однією з вимог продовження співпраці з Міжнародним валютним фондом є скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. Однак майже 72% українських громадян вважають, що мораторій слід залишити, бо зараз не можна запроваджувати вільний продаж і купівлю землі.

В Україні сьогодні немає жодної великої соціально-демографічної групи людей, яка б виступала за продаж землі сільськогосподарського призначення. Також респондентів запитали, чи доводилося їм та членам їхніх родин протягом останніх 12 місяців зустрічатися з фактами хабарництва. Найкорумпованішою виявилася медична сфера. Протягом року хабара медикам доводилося давати 17,9% опитаних або 13,3% членів їхніх сімей. У сфері освіти давали хабарі 3,5% опитаних та 5,6% їхніх близьких родичів. У сфері надання адміністративних послуг відповідно 5,4% і 3,9%.

З іншого боку лише трохи більше 20% опитаних сприймають позитивно діяльність влади з точки зору боротьби з хабарництвом. Всі інші — негативно.

Міцну і досить поширену підтримку серед населення країни має ідея щодо позбавлення всіх народних депутатів недоторканності. Її підтримують понад 95%. З них 86,9% зголосилися підтвердити цю згоду на референдумі, згідно з результатами якого можна було б вносити зміни до Конституції України (сьогодні в Основному Законі існує положення про недоторканність народних депутатів України).

Ще одне традиційне запитання — який ефект отримали громадяни України від запровадження безвізового режиму. У респондентів запитали, наскільки важливим для них особисто є запровадження безвізового режиму з ЄС.

Майже половина опитаних (48,8%) відповіли, що для них це важливо або швидше важливо. Протилежної думки дотримуються приблизно стільки ж опитаних. Тобто, частина населення вбачає позитив у зближенні з ЄС, а частина вважає для себе це не важливим.

У доповнення до цього в українців запитали щодо їхнього наміру отримати біометричний паспорт. 39% не планують його оформлювати. Майже 27% планують оформити біометричний паспорт, але ще не знають коли. 11,4% мають намір його оформити до кінця року, приблизно стільки ж вже мають закордонні паспорти. Майже 5% планують оформити протягом 1-2 місяців. І ще 2,5% вже подали докумен-

ти на оформлення закордонного паспорта.

Тобто, близько третини населення має плани найближчим часом скористатися безвізом. Ще майже третина теж має такі плани, але не визначилася з часом. При такому попиті черги на отримання закордонних паспортів протягом найближчого року напевно чи спадають.

53% опитуваних не підтримують запровадження візового режиму з РФ. Трохи більше третини громадян протилежної думки. Найбільше супротив щодо такого кроку спостерігається на півдні (не підтримують 75,4%), сході (63,5%), Донбасі (59,7%) та в центрі (57,6%). І найменший супротив на заході (не підтримують 26,9%, натомість підтримують дві третини опитаних).

Запитали у громадян і про їхнє бачення врегулювання конфлікту на Донбасі. Найменше респондентів підтримали напрям відділення цих територій від України (16,7%). Найбільша частка опитаних вважає доцільним проведення АТО до повного відновлення контролю України над захопленими сепаратистами територіями (36,7%). Крім того, значна частина респондентів (27,2%) вважає, що цим територіям необхідно надати особливий статус у складі України.

Якби вибори до ВР України відбувалися найближчої неділі, то однозначно у них би взяли участь 26,5% опитаних, швидше так — 40,3%, швидше ні — 12,7%, точно ні — 15,3%.

Серед політичних партій найбільшу підтримку отримало б Всеукраїнське об’єднання “Батьківщина” (Юлія Тимошенко) — 10,9%. Також у парламент потрапили б: Партія “Блок Петра Порошенка “Солідарність” (Юрій Луценко) — 8,1%, Партія “За життя” (Вадим Рабінович) — 7,3%, Партія “Опозиційний блок” (Юрій Бойко) — 7%, Радикальна партія Олега Ляшка (Олег Ляшко) — 6,4%. Також мають шанси подолати 5-відсотковий бар’єр Партія “Громадянська позиція” (Анатолій Гриценко) — 4%, Всеукраїнське об’єднання “Свобода” (Олег Тягнибок) — 3,8% і Партія “Об’єднання “Самопоміч” (Андрій Садовий) — 3,5%.

Якби наступної неділі відбулися вибори Президента України, то голоси респондентів розподілилися б так: Юлія Тимошенко — 11,2%, Петро Порошенко — 9,5%, Юрій Бойко — 7,3%, Вадим Рабінович — 7,3%, Олег Ляшко — 6,7%, Анатолій Гриценко — 5,1%, Андрій Садовий — 3,7%, Олег Тягнибок — 2,9%, Володимир Гройсман — 2,4%, Дмитро Ярош — 1,8%, Віталій Кличко — 1,4%, Надія Савченко — 0,9%.

З результатів опитування також стало відомо, що більшість громадян не довіряє жодному з українських політиків. Лідирують у цьому антирейтингу Арсеній Яценюк (не довіряють 89%), Олександр Турчинов (85%), Олег Тягнибок (80%), Андрій Парубій (77,1%), Юрій Луценко (77,1%), Віталій Кличко (76,7%), Петро Порошенко (75,1%).

Також не довіряють українці і більшості суспільних інституцій. Найбільша недовіра ВР України та політичним партіям (не довіряють по 85,2%), далі — Прокуратура (71,7%), правоохоронні органи (67,1%), Національна поліція (62,9%) та СБУ (62,6%). Ще більший рівень недовіри українських громадян до влади РФ (86,1%).

Водночас респонденти найбільше довіряють волонтерам (59,5%), Збройним силам України (59,1%), представникам міських, селищних та сільських рад (49,9%), а також Інтернет-виданням (40,8%).

“Виставка цікава, насичена, різнопланова. В експозиції можна побачити цілі пласти сучасного українського живопису. Багато митців активно реагують на ті події, що відбуваються саме зараз.

Впевнений, що вона стане помітною подією у культурно-мистецькому житті не лише столиці, а й усієї держави”, — зазначив директор дирекції художніх виставок НСХУ Ігор Волощук.

Незалежність, втілена в картинах

У Центральному будинку художника НСХУ працює виставка, присвячена Дню Незалежності України. Тут представлені роботи митців з Києва, Одеси, Харкова, Львова та інших міст України.

Про роботу над виставкою розповів секретар НСХУ Микола Тишук, зазначивши, що нова експозиція вже встигла набрати широкого розголосу. Нею зацікавилися загальноосвітні школи столиці та військові навчальні заклади. Лише Міністерство культури України залишило її поза увагою.

Історичне минуле та сучасне України зображено в картинах “П’ятниця. Із серії “Притча о зернах” (автор М. Савченко), “У церкві” (К. Могилевський), “Замріяна” (Ю. Чернова), “Пам’яті Митрополита Андрея Шептицького” (О. Будник), “Олексій Дмитрович Ал-

мазов. Видатний полководець, генерал-хорунжий армії УНР” (М. Соченко), “На Івана Купала” (Г. Константюк), “Молода дівчина” (Л. Литвин), “Гаряче літо 2015” (Б. Голояд), “Червоні маки” (М. Деркач), “Рух часу” (Т. Ганжа).

Однак найбільшу увагу відвідувачів виставки привертає картина Дарії Добрякової, на якій зображений екс-начальник відділу розвідки 90-го десантно-штурмового батальйону, позивний “Хан”, а нині — заступник голови правління ГО “Всеукраїнське об’єднання реальних учасників бойових” дій Ігор Панов. Поруч з героєм зо-

бражено вовка, що є емблемою цього легендарного батальйону. Як зізналася художниця, цю роботу вона вважає своїм найкращим художнім твором і започатковує нею серію картин, присвячених тим, хто боронить нашу свободу і незалежність на сході країни. А за словами пана Ігоря, художниця вперше побачила його торік в одному з телепортажів, присвячених АТО, потім вони познайомилися через соціальні мережі. Мисткиня створювала портрет за фотографіями і тоді ще не була з ним особисто знайома. Проте створений образ виявився надзвичайно життєвим.

Тож запрошуємо всіх охочих ознайомитися з творчістю талановитих художників.

Сторінку підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Василь ЛІЗАНЧУК,
доктор філологічних наук, за-
служений професор Львівсько-
го національного університету
ім. І. Франка

Чому телеканал «Прямий» підтримує морально-психологічну хворобу — мовну шизофренію в Україні?

Телевізійний канал “Прямий” (замість “Тонісу”) привернув увагу громадськості України. Програми ведуть талановиті журналісти Матвій Ганапольський, Андрій Пальчевський, Світлана Орловська, Сніжана Єгорова і Євген Кисельов. Їхній професіоналізм — високого рівня. Але не про тематично-змістове наповнення програм йдеться. Щоб всебічно проаналізувати тематику, зміст, політико-інформаційне спрямування інтелектуально-естетичного контенту каналу, потрібно хоча б місяць “спілкуватися” з ним, заглиблюватися в мету і сутність його функціонування.

Мене вразила українсько-російська двомовність на “Прямому”, який таким чином підсилює російщення в Україні. Професор Колумбійського університету Юрій Шевчук слушно наголосив, що двомовність для України — це поцілюнок смерті. “Мовна шизофренія або лінгвошизофренія — це послідовна культурна політика, яка передбачає змішання української і російської мови. Це руйнує українську мову на усіх її рівнях. Адже люди, за законами психіки, репродукують ту мову, яку чують навколо себе. Почути незасмічену українську мову зараз складно (Навіть від ведучих телеканалу “Прямий” — В. Л.). Людина починає говорити на рівні дуже примітивних смислів, які не здатні осягнути усього складного комплексу навколишнього світу, — зазначив Юрій Шевчук. — Відбувається те, чого завжди прагнула політика російського імперіалізму — зруйнувати українську мову зсередини, розкрити, уподібнити до російської так, щоб самі українці “добровільно” від неї відмовилися. Окрім того, відбувається деінтелектуалізація української мови і культури. Володіння мовою як мінімальна вимога професіоналізму цілком ігнорується”. На жаль, це помітно і на телеканалі “Прямий”.

Думаю, що шановний Мат-

вій Ганапольський і його колеги розуміють: коли будь-яка мова постійно змішується з іншою, у ній починають відмирати механізми власної саморегенерації, а значить, і сама здатність існувати. Відомі десятки висловів талановитих людей, що без мови — немає нації, відмирає мова — зникає нація. Краса і розвиток світу у розмаїтті мов, культур, націй.

Чому б на телеканалі “Прямий” не створити програми, які популяризували б українську мову, культуру? Наприклад, у США такі програми — це ознака високої культури, свідомого ставлення до мови. Радіо- і телепрограми (3-4 на тиждень) популяризують мову, організують різні конкурси. Провідні мовознавці на високому інтелектуальному рівні говорять про життя мови, про слова і цивілізаційне значення цих речей для американців.

Упосліджене становище української мови і культури в Україні має бути проблемою і болем не лише етнічних українців, а й кожного, хто вважає себе патріотом України. Не може бу-

ти політично й економічно незалежної держави, якщо її громадяни духовно і культурно колонізовані.

Телебачення володіє потужною силою, щоб активно сприяти створенню українського мовного і культурного світу. Професор Юрій Шевчук слушно наголошує: “Якщо не покласти край політиці “мовної шизофренії”, то українська мова може вмерти протягом двох поколінь”. Невже цього хочуть працівники “Прямого” та інших телевізійних і радіоканалів, де панує українсько-російська двомовність, де українська мова виконує роль архітектурної окраси, декору? Яскравим прикладом є програма “Ехо України” (Чому на титрах “ЕхоУкраїни”?).

Матвій Ганапольський своїми російськомовними спічами і двомовними запитаннями так заворує телеглядачів, що навіть львів’яни ставлять питання російською мовою (а може, то московські п’ятиколонники?!). Таким чином автор відомої книжки “Кисло-сладкая журналистика” (2009) М. Ганапольський (він наголошував:

“Если вы хотите стать журналистом — купите эту книгу и выучите ее наизусть) нині підживлює мовну шизофренію, з якої випливає: якщо в Україні має сформуватися політична нація, то українці повинні відкрітися української мови, культури — стати чужомовними, тобто російськомовними, утвердити в собі особливу форму російської свідомості, яка плекає малоросійство, яничарство, манкурство, холуйство. То хіба за це віддають свої життя патріоти України у той час, коли Матвій Ганапольський, Євген Кисельов (“Підсумки”), “Вказівний палець з Андрієм Пальчевським” та інші (“Разом”) відсувають на маргінес українське Слово, навіюють, прищеплюють зневагу до української мови?!

Українське суспільство — від Президента, Голови ВР, Прем’єр-міністра України до прибиральниці, двірника — має цілеспрямовано деколонізувати українську мову. Йдеться не про заборону російської, а про мовну екологію. Це в інтересах і тих, хто любить російську. Припині-

мо змішувати українську і російську мови (це стосується і телеканалу “Прямий”), аби кожна людина чула чисту, питому, незасмічену українську мову, спілкувалася нею на службі, у ЗМІ, на сесії Верховної Ради, в Адміністрації Президента, Кабінеті Міністрів — у всіх державно-громадських організаціях. Створений телевізійний канал “Прямий” має бути повністю українськомовним за формою і національним за духом. Для національних меншин, до яких належать також росіяни (підкреслюю це!), доцільно створити окремий телеканал, на якому транслювали б передачі мовами усіх національних меншин в Україні.

Прислухаймося до професора Юрія Шевчука: “Якщо лишатиметься ситуація колоніальної інерції, коли противники України закликають не чіпати питання мови, — це буде поцілюнком смерті для української мови і культури. Тоді не буде України, не буде українців. Буде якась ліберальна Росія без Путіна. Але в ній рано чи пізно з’явиться і Путін”. Чи усвідомлюють це очільники держави, журналісти “Прямого” та інших теле- і радіоканалів, працівники Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Міністерства інформаційної політики, Держкомтелерадіо, Ради національної безпеки і оборони України?!

Григорій ДОНЕЦЬ,
м. Київ

Вимагаймо більшого

Нас, українців, постійно намагаються загнати в становище звинувачених, котрі мусять виправдовуватися, захищатися, просити тільки через те, що ми хочемо бути українцями і жити за своїм звичаєм. І ми, здається, поволі звикаємо до такої ролі, самі цього часом не помічаючи.

автор націлює українців на далеку “радісну” перспективу: Київ стане рідномовним містом через 30—40 років. До речі, ці “оптимістичні” міркування пана Меркулова мені зустрічаються уже в третій газеті. Складається враження, що тут має місце якесь зумисне “заколювання” свідомості читачів. Але ж ясно, якщо так мислити, то ми ніколи не випростаємось із-під ярма “русскава міра”. Відома річ: держава будуватиметься не в прийдешньому, а тільки тут і зараз.

І поки ми, ніби вибачаючись, випрошуємо якісь квоти і відкладаємо на майбутнє наше відродження, зараза ворожого московства продовжує залазити у всі щілини й отруювати мізки українців. Так, нещодавно мені потрапила до рук така собі російськомовна газетка “Метро.com.ua”, яку роздають біля усіх станцій підземки в Києві двічі на тиждень. У цій дармовій газетці від 17.08.2017 року повідомляється, що тепер буде виходити ще й “телепрограма на тиждень” “Метро ТВ”, звісно ж, мовою окупанта.

Взагалі вже десятиліттями Київський метрополітен, якому нібито постійно бракує коштів і який весь час треба рятувати, послідовно займається зрощенням громадян, організувавши безкоштовну роздачу на всіх входах до підземки російськомовної газети, що називається то “Метро”, то “Метро афіша”, то “Метро.com.ua”, але одне в ній незмінне — зневага до державної мови, а отже, й до української нації. Пригадую, як у період Революції гідності це багатоліке “Метро” завзято підтримувало злочинну владу, зокрема ганебний закон від 16 січня 2014 року. Вельми показовим є і те, що у вихідних даних “Метро.com.ua” вказана адреса редакції: “Київ, ул. Шорса, 31”, хоча ще з 2015 року ця вулиця носить ім’я національного героя України Євгена Коновальця. Отакий у нас “український контент”.

Багно “русскава міра” дедальніше проникає і на Першу програму Національного радіо, де раз по раз надається час фахівцям і експертам,

котрі говорять чомусь “масковським наречієм”. Якщо й справді вони великі спеціалісти, то чому не спроможні висловлюватися державною мовою? Врешті можна ж просто глушити їхні повчання і давати український переказ. Особливо цим зловживають спортивні оглядачі, надаючи слово спортсменам і тренерам, які майже всі російськомовні та ще й, даруйте, не завжди кажуть те, що варте оприлюднення. Стало недобробою традицією коментувати футбольні матчі дуетом — спортивним коментатором і колишнім футболістом, котрий, звичайно ж, говорить по-російському. А втім, чому тут дивуватися, коли президент Федерації футболу України (народний депутат!) демонстративно не спілкується державною мовою. То, може, уже настав час так само демонстративно не допускати до українського ефіру тих, хто нарочито не поважає українську мову, як це цілком справедливо вчинив Остап Дроздов? Питання риторичне.

Просто огидно й досі чути від деяких народних обранців і політологів про те, що двомовність в Україні склалася історично. Хоча, здається, вже й дурневі зрозуміло — склалася вона не сама по собі, а її брутально склали нам московські окупанти. Себто така ситуація — це потворний спадок колоніального минулого, атавізм, що підлягає

викоріненню. І деколонізацію першочергово слід розпочинати саме з повномасштабного відродження української мови. Кожне слово, мовлене по-російськи, поширює чужий і ворожий нам світ, посилює агресію загарбника.

Від явних і несвідомих агентів “русскава міра” нерідко доводиться вислуховувати, що українська мова повинна здобувати собі право на повноцінне функціонування у вільній конкуренції, навіть не враховуючи її державний статус. Але якось “забувають” зауважити, що це має відбуватися по справедливості, себто щонайменше на рівноправних засадах. А для цього достатньо буде на 350 років заборонити російську мову (як московська імперія забороняла нашу мову), а потім уже можна буде погратися в конкуренцію на абсолютно однакових умовах.

Хоч як прикро, та треба визнати, що значна частина українського суспільства вражена серйозною недугою малоросійства, а влада, засліплена хворобою клептоманії, і не думає щось робити для духовного оздоровлення титульної нації. Сьогодні, за таких умов, лише максимальна мобілізація всіх патріотичних сил, тільки український націоналізм спроможні вивести народ зі штучно створеного зайдами і яничарами хаосу і таки розбудувати справжню Українську державу.

Анатолій ЗАГНІТКО,
публіцист

Мовна доля в руках народу

ли, та музейну базу сьогодні поновити практично не можливо. Чи не вперше — не вистачило відразу слів для відповіді. Важко стало на душі, боляче за тих, хто до останньої хвилини терпів приниження, утиски, а намагався вберегти від захланного ока нищого окупанта національні багатства: картини (Донецький художній музей), історичні експонати (Донецький краєзнавчий музей) тощо. Можна миттєво назвати два-три імені відомих музейників, яких лише безвихідь (неможливість адекватно вирішувати музейні справи на користь Української Держави) змусила покинути найдорожче й переїхати в неокуповану Україну. І нині вже очевидно, що там музейне багатство переполовинено, а то й повністю привласнено, вилучено з активного суспільного обігу. Необхідно було якось умотивувати таку ситуацію — і тут відразу звинуватили українські війська. А що їх навіть не було в Донецьку, а всім розпоряджались "самопроголошені власті", то аж ніяк не шкодить... Що чорнішою буде брехня, то швидше її сприйматимуть як правду. А хто не захоче того робити, то на це є каральні структури...

Невигадана історія 3, яка пов'язана з історією 1. Інколи простий епізод, якийсь неочікуваний вияв чітко окреслюють справжно сутність людини, вияскравлює її внутрішній світ. Справді, коли аналізувати історію кожного, хто залишився на окупованих землях Донецької та Луганської областей, то можна віднайти силу-силенну мотивацій їхнього тамтешнього проживання. Складніше інколи відповісти: а як вдалося багатьом іншим виїхати, полишивши напризволяще все здобуте у важкій щоденній праці, залишити житло, яке врешті-решт ніколи не буде повернуто. Вельми складними є долі переміщених у своїй державі: і окремих осіб, і цілих родин, і великих колективів. Справді великих... Як, наприклад, університет із його надскладною внутрішньою структурою, освітньою й науковою тяглістю, матеріально-технічним комплексом, чи, скажімо, академічний науково-дослідний інститут. Це тема окремої й надзвичайно складної розмови, що вимагає глибокого аналізу, але поговоримо про тих, хто спокійно, без будь-яких докорів сумління залишився працювати на окупованих землях. Часто ті, хто переміщений і перебуває в надзвичайно складних матеріальних та інших обставинах, намагається знайти виправдання їм. Аж ось нещодавно трапилася надзвичайно цікава публікація, яка дає відповідь на суцільні питання. Щоправда, це торкається конкретної людини, але в цьому разі легко узагальнити, хто ж насправді сьогодні працює в освітніх закладах на окупованих територіях і який "національно-патріотичний дух" формує у студентів, школярів. Для прикладу така: "злет творчої фантазії": *Моторола и Гиви и в граните красивы! / Дети славной Донецкой земли! / Будут вечным примером — все, кто шёл с "БТР"-ом, / "Спарта" и батальон "Сомали"! / Воёвали нехило! Пусть над вашей могилой / Летней ночью поют соловьи! / И, хоть вы не просили — вам прислала Россия / Золотистые кудри свои! / Мы, прорвав вражьи*

цепи, и в донецкие степи, / Там где ветер, ковыль, едкой дым... / В рупокопашную, рядом! Мы штыком и прикладом / Проложили дорогу к своим! / И в жару, и в метели в глаза смерти глядели! / О погибших, конечно, скорбя! / Но ничуть не жалели, то что в танках горели, / Вызывая огонь на себя! / Расслабляться негоже! Камуфляж нужен тоже! / Что же скажите вы нам в ответ? / Всё засеём, всё вспашем! / А Республики наши станут радостью наших побед!

Найкраще було б залишити все без коментарів. Та цього разу якраз необхідно хоча б побіжно схарактеризувати, навіщо такий шмат тексту відведено цьому писанню. Наведені рядки належать не простому гірникові, металургові, двірникові — людині "від плуга" чи бойовикові, який зачумарений пропагандою та всіма військовими приписами, що падають на його зачмелену голову, їх створив доктор фізико-математичних наук, професор вишу в так званій "ДНР", який там названо "Донецьким національним університетом", завідувач кафедри теорії ймовірностей і математичної статистики Борис Володимирович Бондарев. Звичайно, різні причини мотивували статус "залишенця" на окупованій землі — фінансові негаразди, важкий хворобливий стан рідних і близьких, власний стан здоров'я, обмежені фізичні можливості та багато іншого. Кожний з них віднайде власну причину, з-поміж яких не потрібно скидати з рахунку й суто ідеологічні — повну підтримку всього того, що названо "ширенням російського світу", а насправді ж відновленням радянськості в найгіршій її реалізації. Бо навіть позірно немає усупільнення власності засобів виробництва, землі та всього іншого. "Залишенство" ще не означає прислаблення в гірших його виявах. Власне, пропонувані увазі рядки, подані у віршованій формі, відбивають особливий зразок угодиництва — ідеологічне й ідейне плазування перед тими, хто стояв біля джерел і зреалізував ганебний злочин. Цитовані рядки легко розкривають статус тих, хто взяв на себе високу місію викладача в так званому "Донецькому національному університеті".

Звичайно, на окупованих землях змушені були залишитися чимало справжніх українських патріотів. Їхньому життю ніхто не позаздрить — в умовах війни, що чи не щоденно вимагає на свій олтар людської крові, людських життів... Життів патріотично свідомих, державницьки налаштованих, хто жертвує найдорожчим — власним життям. То з'яв таких і подібних рядків ще раз підтверджує про збільшення ракової пухлини безпам'ятства на окупованих територіях. І ця історія безпосередньо пов'язана з історією першою: Юлія С. не сприймає свого відступництва, лиходійства, праці на зло власного народу. А чому б вона мала відчувати, маючи перед очима зразок "зрілого" сімдесятирічного професора...

Невигадана історія 4, пов'язана з попередніми. Трапилася нещодавно зустріч з емігрантом С. Ж. із Хорватії, який мешкає в Сербії. Так склалося, що корені його родини були пов'язані з Белградом (Београдом). Він був ще маленьким, коли батьки продали своє помешкання й переїхали

до Сербії. В його серці не залишилося ані образи, ані нетерпимості до того краю, де він був ще маленьким. На запитання "Що для нього батьківщина?" досить доброю українською, яку він вивчив за своїм бажанням, бо надзвичайно любить її, промовив: "Батьківщина — це насамперед рідні люди, одnodумці, ті, хто поважає самого себе, свою мову, пам'ять про себе". А далі й зовсім несподівано: "В українського народу вистачає сили духу чинити правильно в найскладніші періоди історії". Про золотоверхий Київ він прагнув говорити емоційно й водночас виважено, зважаючи кожне слово. Приємно було дізнатися, що прийїхав він разом із батьками, які все життя мріяли побувати на цих землях. Безперечно, важливо було дізнатися — звідки ж таке ставлення до всього українського. виявилось, що С. Ж. закохався в дівчину з України, яка працює в Сербії, згодом одружився з нею. Попри те, що вона вільно володіє сербською, попросив, аби та говорила з ним лише українською. І вже за рік досить легко нею спілкується. Здавалося б — до чого тут історія... А дівчина, яка полонила серце С. Ж., — донецчанка. Від неї він почув чимало несподівано цікавого, захопливого... В її розповідях набували чіткості рідні донецькі краєвиди.

Цілком природним постало й питання про можливу подорож у Донецьчину. "Та ні, — сумно відповіла Н. Ж., — не хочу розміняти ту прекрасну пам'ять, яка живе в мені, про рідні краєвиди". І продовжила: "Але ж було... було — жодної української газети в усьому Донецьку було не знайдеш у знаних на той час ятках "Союздруку". То вже тоді планувалося готувалося, проєктувалося". Можна лише додати — за всі роки проголошення Незалежної України в обласному центрі не відзначалося Свято Незалежності, натомість день гірника проходив розгонисто — з бал-маскарадом, демонстрацією та багатьма іншими заходами. Цим ще раз наголошувалася інакшість донецького — народ тут дещо інший, відмінний, має власні цінності. Такий стереотип нав'язували в усьому територіальному просторі, надаючи особливого статусу власним святкам, власним цінностям як протиставленим усьому загальноукраїнському простору. Не замислюючись, на запитання "То ж все-таки — яка ваша оцінка таких рядків сучасних "професорів" так званого "Донецького національного університету" в недоутворенні "ДНР"?", відповіла: "Як можна після цього йти до студентів? Якщо це не фальш, тоді усі попередні роки людини працювала на користь ворога..."

Невигадана історія 5, зовсім не пов'язана з попередніми. Зустріч відбулася випадково. Вона подібна була до сценарію "прийом керівником відвідувача": от не хочеться спілкуватися, а змушений. У ролі керівника був справжній директор одного з небагатьох донецьких підприємств, що змогли переміститися і тепер більш-менш успішно працювали в нових суто київських умовах. Зайшлося про збірник розповідей, в якому вміщено матеріали про переміщенців, їхні долі й болі, тривоги тощо. Міркували про підготовку до видання цього збірника українською та англійською

мовами. Щоправда, матеріали не мали остаточної редакції, окремі з них вимагали доповнення, уточнення, а то й розширення. Мимохвіль діалог зачепив і цілісне оформлення збірника, переднього чи вступного слова. Тому торкнулися окремих деталей вступного слова, висновків. Керівник раптом пильно поглянув і з ледь уловимим металом у голосі з повчальним інтонуюванням заговорив: "Не має бути ніякої критики ані "ДНР", ані тих, хто там залишився. Це стосується й тих, хто посідає там керівні посади". І далі дещо м'якше продовжив: "Розумієте, в нас на підприємстві та й на багатьох інших, що виїхали в Україну, працюють люди, у яких, там, у "ДНР", залишилися рідні, знайомі, тому будь-яка критика наражатиме їх на небезпеку. Ніхто з нас тут, в Україні, не зможе ніяк їх захистити там".

Годі було в чомусь звинуватити співрозмовника... У словах відчувалася справді тривога й турбота про переміщенців і тих, хто не зміг чи не захотів виїхати з так званої "ДНР", адже там реальних законодавчих норм не існує, тому людина залишається безсиллою перед свавіллям каральних структур. І в цьому разі найбільш незахищеними постають переміщенці, тому що, висловлюючи свою думку, ризикують не лише власним життям, а й долею родичів. А в так званій "ДНР" чи "ЛНР" вільно можуть поливати брудом будь-кого, бо ані їм самим, ані їхнім родичам чи знайомим ніщо не загрожує в Україні.

Просто невигадана історія. Доля залишенців в ОРДЛО, в так званих "ДНР" чи "ЛНР", які залишилися поборниками українства і в душі плекають і леліють мрію-надію про шонайшвидше повернення в Україну, у відродження всього втраченого, знищеного, понівеченого, нахабно сплюндрованого, є досить складною — і морально, і психологічно, і матеріально... Постійно бацити своїми очима руйнацію культурно-естетичного поліголося, де українськомовне гарантувало доцентровість не лише усіх степових і лісостепових просторів Донецчини і/чи Луганщини, а й нерозривну цілісність із Соборною Україною. Жити в ідеологічно-духовному чужому світі, мислити своїм, не маючи змоги поділитися рідним і дорогим із близькими й дорогими серцю людьми. І ті сплески стихійного спротиву — то гімн Україні, що звучав із припаркованого авто біля будівлі так званого "МГБ" у м. Донецьку (українські патріоти на День незалежності включили гімн України біля "МГБ ДНР", Режим доступу: <https://apostrophe.ua/ua/news/society/2017-08-26/ukrainskie-patrioty-v-den-nezavisimosti-vkluchili-gimn-ukrainy-vozle-mgb-dnr/105315>), прапор Української Держави на лінії електромережі в Будьонівському районі обласного центру (у Донецьку на даху будинку встановили український прапор, Режим доступу: <https://apostrophe.ua/news/society/-accidents/2017-08-24/v-donetske-na-kryishedoma-ustanovili-ukrainskiy-flag-opublikovano-foto/105138,26.08.2017>), гасла проти політики так званих владців на стінах будинків ("Шахтери против России": на День города в Донецке появились патриотические надписи, Режим доступу: <https://huser.com.ua/~community/—shahtery-protiv-rossii-na-den-goroda-v-donetske-poyavilis-patrioticheskie-nadpisi-23214,26.08.2017>) — із поодиноких калейдоскопічних

Невигадана історія 2. Вдалося розмовляти з вихованцями одного з численних таборів, де відпочивала дівтора з "ДНР". Якось розговорилися — і одна з вихованок, 10-річна Світлана М., сказала про секрету, що надзвичайно любить музеї. Учителька хотіла повести їх до Донецького краєзнавчого музею, але не змогла, бо ж усі експонати вивезли в Україну. А потім у приміщення влучив снаряд. І хоч приміщення відбудува-

скелець витворюють цілісну картину мовчазного несприйняття твореного московськими ідеологами "земного раю" на окремо взятому шматочку української землі. Питання в іншому: чому так швидко вдалося досягти ідеологічного "одобрямсу" в населення Донеччини і/чи Луганщини? Безперечно, що формовані спеціалізованими заходами від самого початку постановки Української Держави на цивілізаційній мапі засади донецько-луганської інакшості, нав'язування переконання, що "Донбас всю Україну годує" і що українська мова зовсім чужа для гірників, металургів, було продовженням уже напрацьованого радянськими ідеологами сценарію розвитку. Водночас у ці ж роки непоодинокими були голоси, зорієнтовані на максимальне посилення ностальгії за, мовляв, втраченими "щасливим радянським життям". Тому сценарій 2014 року підтримали ті шари населення гірничих селищ і маленьких гірничих містечок, що повноцінно жили завдяки функціонуванню копалень, які організували міста, структурували їх, повноцінно реалізували містобудівну функцію: створення і утримання дитячих садків, лікарень, шкіл тощо. Будь-яке скорочення видобутку вугілля, прохідних потужностей гірничого підприємства відразу позначалося на усіх сферах життєдіяльності міста, торкалося й матеріального забезпечення усіх освітніх та культурних закладів: ремонту, опалення тощо. Перші болісні кроки кінця 70-х—початку 80-х років ХХ ст., зменшення фінансування вугільної галузі в Донецькій і/чи Луганській області болісно вдарили по усіх населених пунктах, особливо ж це відбулося на маленьких містечках, гірничих селищах, у яких все доросле населення було пов'язане з копальнями. Пам'ятними й сьогодні є потужні страйки гірників і у колишній радянській імперії, і уже в Незалежній Україні. Так чи так, але вугільна галузь Донеччини і/чи Луганщини залишалася повноцінною. Труднощі ж врегулювання усього неохопного комплексу проблем функціонування цієї галузі, успадкованого з минулого,

постійно нагнітали ідеологи окремих політичних партій, особливо регіоналі. Останні доповнили це й мовним питанням, прагненням створити другу столицю — промислову — в Донецьку. Історики, соціологи, економісти, інші фахівці ще ґрунтовно проаналізують підготовку й реалізацію кривавого сценарію 2014 року. Сьогодні ж важливо наголосити, що його реалізувала незначна частина спеціально доведеного населення з маленьких містечок і гірничих селищ за індиферентності більшості мешканців Донецька і/чи Луганська. Можна певнено сказати, що активні поборники цілісності України, її Соборності кількісно майже дорівнювали прихильникам сепаратизму, питання в тому, що останні захищала, оберігала тодішня міліція, дозволяла силою наругу над українськими патріотами.

Ідеологічна машина недовтворення "ДНР" і/чи "ЛНР" шукає в сучасних умовах будь-які важелі впливу на населення, продовження утримання його в ідеологічних лещатах, розуміючи, що поодинокі виступи проти окупаційного режиму легко пе-

реростають у значно більше (самі ж приходили до влади цим шляхом). Тому використовують й самообстріли, й постановні спектаклі руйнування освітніх закладів або ж поширюють таку брехню, в яку ніхто й ніколи не повірить. Наприклад, про те, що "Україна перекидає в зону АТО підрозділ націоналістів-язичників, які практикують людські жертвоприношення" ("ДНР" лякає населення бандерівцями, які займаються жертвоприношенням язичницьким богам. Режим доступу: http://24tv.ua/dnr_lyakaye_naselennya_banderivtsyami_yaki_zaymayutsya_zherstvopriposhennyam_yazichnitskim_bogam_n857590). Здоровий глузд цього не сприймає, але якраз на розумне сприйняття це не орієнтовано. Можливо, в тих, хто створює таку брехливу інформацію, є певний досвід у таких справах, бо звідки ж тоді виникла подібна ідея?

Та варто повернутися до **Невигаданої історії 3, яка пов'язана з історією 1**: якщо людина, котра вважає себе фахівцем відповідної кваліфікації, виконує обов'язки завідувача кафедри теорії ймовір-

ностей і математичної статистики в так званому "Донецькому національному університеті" в м. Донецьку, може апофеозно славити тих, хто були насамперед руйнівниками, то чи варто задумуватися про ступінь чи міру брехливості тих, які працюють на постійній вимивання з людської голови розумного. Цей ряд, безперечно, доповнюваний і розширюваний тими, хто працює або вихователем, або учителем, або викладачем чи в інших адміністративних, виконавчих структурах із мотивацією: "потрібно зберегти усе напрацьоване й послідовно розвивати". У таких випадках годі й шось коментувати.

І не вигадана, і не історія. Мова швидше про завдання тих, хто сьогодні бачить Донеччину (та й Луганщину) у складі України, бо наразі багата увага працює над поверненням усіх земель — швидше, не повернення, а їхнє визволення. Поновлення влади в усіх регіонах нинішнього ОРДЛО — лише початок (нелегкий!). Уже в сучасних умовах необхідно обмірковувати напрями й особливості роботи з усіма верствами населення з урахуванням сповідуваних ними

ідеалів "російського світу" (використано декілька разів не "русько-го міра" і "руського міра"), духовної залежності від них. Злочини роблять не лише ті, хто підступно чи відкрито вбиває українських воїнів, воює з мирним населенням, а й ті, які прагнуть морально виправдати з'яву недоуворень, налагодити освітній, культурний та інший процес. Має бути моральна відповідальність, насамперед власна моральна відповідальність за свої вчинки, уміння бачити в своїх діях і позитиви, і негативи. Адже щомісяця, щогодини скорочувано українськість територій ОРДЛО. Це легко спостерігати за окремими цілком промовистими фактами: з минулого року Міністерством освіти і науки так званої "Донецької народної республіки" години вивчення української мови були скорочені вчетверо, тобто замість чотирьох годин на тиждень вивчати українську мову стали всього одну годину на тиждень.

Але й тут "реформування української мови" в шкільній програмі "ДНР" не закінчилося. Якщо минулоріч українську мову вивчали у всіх класах, розпочинаючи з 1-го, то цього року в перших класах української мови вже не буде. Перспективу легко побачити (вона мала місце в уже згадуваній 70-ті—80-ті роки ХХ ст.): в не такому уже й далекому майбутньому українську мову почнуть вивчати як іноземну, розпочинаючи з п'ятого класу, що підтверджено думками окремих чиновників у "Міністерстві освіти і науки ДНР" (В "ДНР" український язык постепенно исчезает из школьной программы // Режим доступу: http://tehnopolis.com.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=29307&Itemid=34). Моральну відповідальність має сповідувати спільнота, громада та окремі індивіди. У дотриманні моральних приписів настанов — запорука поступу вперед. Порухення основ співжиття — руйнування усього людського. Бо ось, наприклад, людина організувала "славнозвісний референдум про доленосний статус окупованих земель", але повернулася українська влада — і вона спокійнісінько працює на своїй посаді (наприклад, у Слов'янську активісти змушені підпалити шини у відповідь на те, що профспілка школи №10 залишила навчати дітей засудженого за посягання на територіальну цілісність і недоторканність України вчителя інформатики Андрія Шалди (У Слов'янську організатор референдуму "ДНР" навчати дітей: Активісти підпалили шини. Режим доступу: <https://dn.depo.ua/ukr/dn/u-slov-yansku-organizatora-referendumu-dnr-zalishili-navchati-ditey-aktivisti-pidpalili-shini-20170828629509>). Питання в іншому: чи такі речі мають вирішувати лише громадянські організації... У цьому разі виявилися активними ті здорові сили, які стоять на сторожі основ морального розвитку суспільства, людського співжиття в Соборній Українській Державі.

Сила українського народу в його високих ідеалах, Соборності й Цілісності усіх земель, його Мові як носіїві коду нації й незламності Духу. Саме ці чинники мають поставати підґрунтям у роботі з населенням визволених земель.

Вирішив підзаробити...

Прочитав у "Слові Просвіти" (ч. 32 за 1017 р.) статтю Є. Голибарда щодо пенсійної дискримінації і вирішив відгукнутися, бо й зі мною сталися подібні проблеми. Річ у тім, що, маючи мізерну пенсію, я вирішив трохи підзаробити: зайнявся підприємництвом у сфері надання юридичних послуг... Минуло 3—4 місяці, послуг я не встиг надати, ще й копійки не заробив, але, прийшовши по пенсію, не дорахувався 340 грн. В пенсійному фонді мені пояснили, що 340 гривень відрахуватимуть впродовж чотирьох місяців переплати за час мого перебування "підприємцем". Вирахували вже 1050 гривень і ще близько 500 вирахуватимуть з моєї мізерної пенсії в 1940 грн. Крім того, мене позбавили й індексації. Причина, із-за якої я вирішив ось так "заробити", пояснюється з мого листа-відповіді Прем'єр-міністру України п. Володимирі Гройсману.

Зиновій ГАЄЦЬКИЙ,
мкрн Лісневичі Пустомитівського району Львівської області

"Шановний пане Прем'єр-міністре, прочитав Ваше звернення щодо пенсійної реформи. Звичайно, Ви б могли і не звертатися до мільйонів наших громадян, адже і без письмових звернень ми чуємо, знаємо, як про нас у ВРУ, Кабміні піклуються, переживають, співчують нам. За своїх 76 років я немало наслухався обіцянок, заклидів, гасел, набачився реформ, кардинальних змін про "покращання вже завтра". Були в моєму житті і оптимізації, і ліквідації, інтенсифікації і навіть хімізації та ще різноманітні реформації, які, на думку керманічів, мали привести нас до справжнього і остаточного комунізму вже в 1980 році...

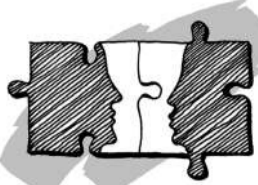
Тепер ось — осучаснення. За довгі роки звик до цих обіцянок і ставився до того якщо не з невірою, то з повним скептицизмом. З досвіду не раз переконався, що всі ці реформи не тільки не відбувалися в інтересах пересічних громадян, не тільки не поліпшували їхнє життя, а лягали на них важким тягарем. Тому я не чекав манни небесної. Намагався дати собі раду: здобував освіту (маю середньо-технічну і вищу гуманітарну), працював (і слюсарем, і вагонним майстром, і вчителем (маю вищу категорію "Вчитель-методист", відмінник народної освіти), і державним службовцем (маю 8 ранг, 30 років службовця на посадах заступника голови РДА, нач. оргкадрового відділу РДА) і 3 роки віддав "почесному обов'язку" — армії... Загальний трудовий стаж — 50 років. На початку 90-х років, будучи депутатом обласної ради, перейшов на державну службу з твердим наміром здобути Незалежність України, розбудувати державу. На зарплату ми не звертали уваги (отримували в 1991—1999 рр. в межах 45–60 доларів), бо соромно нам було думати про меркантильні справи, коли перед нами стояла найвища мета — Незалежна Українська держава. Правда, Законою України "Про державну службу" передбачалось багато пільг і преференцій та "гідну людини зарплату і пенсію" в майбутньому... Та "казав пан, кожух дам, та слово його тепле". Норму закону про вихід на пенсію при досягненні пенсійного віку я сумлінно виконав аж до години, як і інших норм дотримувалася: не мав побічного заробітку, хоч фінансова скрута була великою, не претендував на земельний пай (бо службовцю "не положено"), не вимагав, як то дозволяв Закон, безкоштовного лікування, санаторних путівок і т. ін. , бо держава й так ледве зводила кінці з кінцями. Вийшов на пенсію при зарплаті в 150 гривень, не переймався... Але скептик по життю, чомусь почав вірити, що

з часом пенсію перерахують разом із підвищенням зарплат держслужбовцям, як то передбачено було в Законі. І дочекався. Вже своїми українська влада (ВРУ вкупі з Кабміном) в 2015 р. віроломно скасували норму, за якою колишнім службовцям мали перерахувати пенсію у зв'язку з підвищенням зарплат службовцям. Нині службовець, який обіймає посаду, з якої я пішов на пенсію, отримує 8 тисяч грн, а я — 1940 грн пенсії. Ще перед ухваленням цього віроломного Закону я побував на прийомі у нардепа Б. Дубневича з цього питання.

— А чим Ви ліпший від доярки? — чи то запитав, чи то ствердив нардеп. Справді — нічим. Але й не гірший. Пенсію маємо майже однаково, але доярка, на відміну від мене, має 5–6 га земельного паю, все життя господарство надавало їй додатково допомогу в техніці, продуктах, та й праця не понаднормована, не кажу про міру відповідальності. Але оцінка в нардепів, як бачимо, на ці питання дуже своєрідна. Довгий час думалося: треба терпіти, не скаригитись, країна ж то в кризі, і то в іншій біді. А тут ще віроломна війна, нав'язана жорстоким агресором, де тут думати про своє "я" — Україна в небезпеці. Поки не побачив, як на тій біді, скруті нашій, на цій війні наживають капітали, підвищують собі захмарні зарплати (розрив між зарплатою і меншою пенсією і вищого сягає не десятки, а сотні разів). Починає брати сором за таких правителів, які довели Україну до такого стану.

Ви пишете, представляючи як велику преференцію, що буде скасовано 15 % податку на пенсії працюючих пенсіонерів. І це демонструється як велике досягнення реформи. Але як вирішити проблему з працевлаштуванням молоді, молодих спеціалістів, які вимушені шукати заробітку за межами своєї країни? Не вірю і в справедливе "осучаснення" пенсії. За останні 15 років понад 40 разів переглядали пенсії (зокрема і з/п), хоч і на мізерію, але вони дивним чином весь час обминали службовців нижчої ланки — відрядового до начальника відділу).

Не вірю і в те, що "пріоритетом нинішньої влади є якість життя українців" (правда, слід би уточнити, яких українців має на увазі). Знаєте, може, Ви в багатьох питаннях і маєте рацію, і кажете правду, але за довгі роки я вже перестав вірити у будь-які обіцянки. Тому вирішив боротися по-своєму. На початках звернувся за справедливістю до суду. Щоб створити прецедент — початку боротьби за справедливість і законність, які влада постійно порушує. Але з досвіду знаючи, які у нас суди "справедливі", наперед знаю, що програю. Все одно це мене не зупинить. Є ще Європейські суди і нарешті остаточний Божий Суд, перед яким станемо всі.

Мargarита ДОВГАНЬ
Фото Сергія БОРИСОВСЬКОГО

Між двома світами

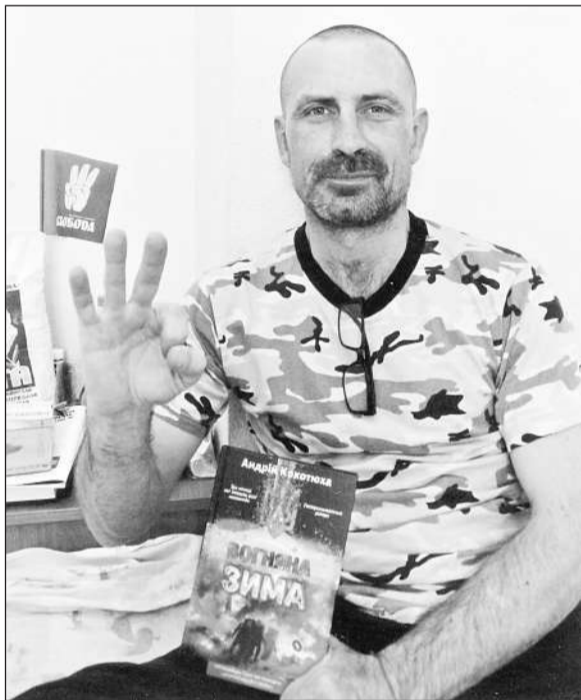
Воїн генерала Кульчицького

Біля нейрохірургії стоять двоє солдатів — старший і зовсім юний, ніби син його. Представляюся. А мій фотокор Сергій несподівано додає: пані Рита — шістдесятниця, вона з Василем Стусом дружила...

І тут сталося несподіване!
— Ви знали Стуса?! Ви з ним дружили?!

З оцей старшого — сльози. Обіймає, бере мої руки, цілує їх і примовляє: "Ви правда знали живого Стуса?! Та це ж наш Символ, наш Геній. Як Шевченко! Я ще підлітком читав його твори у самвидаві! Ми на Майдані стояли коло портрета Василя, читали його поезії! Ви ж для нас — як живий зв'язок із Ним..." Обійми, радісне здивування...

Микола і його юний побратим **Сашко Тришук** запрошують до них у палату. Я вже роздала свої гостинці і книжки у травмотології, в хірургії. І тут згадує: в останню хвилину, виходячи з хати, чомусь повернулася до столу, взяла фото Василя та й покляла у кишеню сумки.

Микола Микитенко

Заходимо до палати. Виймаю це фото, показую. Микола побожно цілує портрет. Просить підписати. Ставить фото над ліжком. Довго дивиться на нього. Потім згадуємо рядки Василевих поезій: "Народе мій, до тебе я ще верну...", "Боже, не лігости — лютости, Боже, не помсти, а мсти...", "Зігрітий дух шумує, наче брага і прагне йти у вічність — напролам!"...

Раптом Микола відкриває свій ноутбук: "Я покажу Вам кадри війни, яких не побачите ніде..." І ми завмерли біля міні-екрана. Ми там — на фронті! Ось бачимо останнє перед загибеллю фото легендарного генерала Кульчицького біля гелікоптера, яким він ось-ось вознесеться... у небеса, навечно; бачимо ворожі вогняні чотирикутники, з яких летить смерть на нашу землю; бачимо 25 легендарних хлопців, які тримали висоти Карачун і Малочар. Ось картинка суворого солдатського побуту — в усьому хазайновитстві, винахідливості і... добрий, мирний пес біля ноги солдата.

А на наступних кадрах: розстріляні бандою мирний фермер і його родина; на чорному полі вцілілі воїни збирають обгорілу зброю, а коло тої зброї лежать... обгорілі, аж чорні, тіла побратимів, з якими шойно говорили, сміялися, гнівалися, діяли!

...Через Василя Стуса Микола став мені як рідний. А до того з'ясувалося, що ми з ним вчилися в одній школі на Печерську. Лише з різницею у півстоліття!

Киянин **Микола Микитенко**, юрист і викладач історії (має дві вищі освіти), стояв на Майдані з 2013 року. Перший його бій — у листопаді, коли Янукович хотів поставити "Йолку", а народ запротестував і пішов під пісню Руслани проти "Беркута"... З березня 2014 р. Микола вже під Краматорськом. Складними видалися перші дні на фронті — мало зброї, ні води, ні їжі. "Та був з нами великий полководець — генерал Сергій Петрович Кульчицький!"...

Наприкінці травня, коли генерал загинув, командира взводу Миколу Микитенку (позивний — "Ворон") тяжко поранено в голову. Вижив дивом. Лівий бік був паралізований. Медики Харківського шпиталю першими привели Миколу до тям...

Суворий воїн і сонячний чоловік Микола нині у київському шпиталі. Гімнастичні вправи. Спеціальне лікування. Здоров'я покращується. Стосунки лікарів і пацієнта стали дружніми. Микола прагне повернутися на передову. З гордістю додає: "У мене там і зять, і донька Олія — снайпер!" І я пригадала, як у теленовинах згадували безстрашного і талановитого стрільця з позивним "Джулія". Так це ж Миколина героїчна донечка! Вся в тата.

Хочете — вірте, хочете — ні, як іду до шпиталю — зустрічаю Миколу. Якось у гарячий день повів мене земляк до шпитального буфету... на прохолодну окрошку. Другим разом зустрілися на лавочці біля травм пункту. На Миколі кепка американського рейнджера, а легкий піджак — німецького бундесверу. На навчаннях колись обмінялися. Микола, сміючись, розповідає: якось для жарту на передовій перевдяглися в іноземне вбрання. У бандитів паніка: уже натівці до бандерівців прийшли!.. А це нещодавно — йшла до офтальмології, знов Микола перестрів. Представив головному офтальмологу: "Ця людина Василя Стуса знала!"... Як ми з Миколою зустрічаємося, так відчуття, наче і Поет тут, з нами, хоч невидимий! І Слово Його чується:

...раби зростають до Синів своєї України-матері...

...Ти ще виболюєшся болем,
Ти ще роздєрта на шматки,
Та вже крута і непокірна,
Ти випросталася для волі,
Ти гнівом виростала...

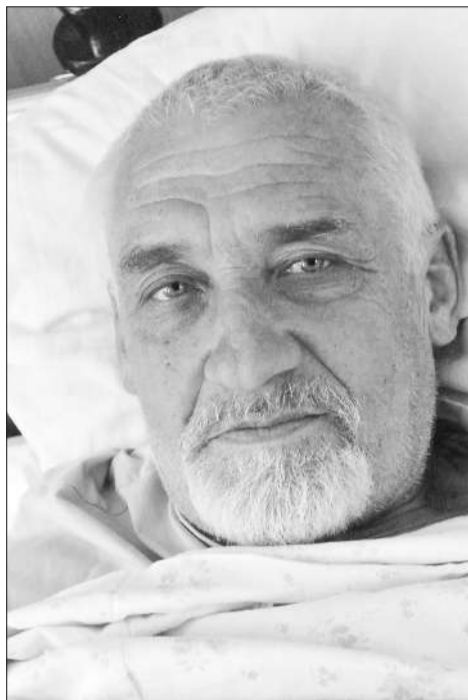
Любов ПРОЦЬ

Вірю в силу духа...
Іван ФРАНКО

Стрільяна, катована, кривава,
Сонцем сходить кожен раз в душі...
Це — моя земля. Моя Держава.
Нині їй — усього двадцять шість.

Зовсім юна. Скажемо: дівчатко.
Як нелегко, Боже, їй рости!
Ті, що звались "браттями" спочатку,
Зараз називаються — кати.

Страднице, твоя дорога — хресна,
Чаша уготована терпка,
Бо до Сотні — тої, що Небесна,
Гвардія Небесна примаика.

Віктор Голосний

З козацької Сумщини

Жив собі й спокійно працював у своєму Кам'янську технік-електромеханік. І був щасливим: четверо дітей підросли, аж п'ятірко онуків радують. Раптом на рідний край посунув ворог. І 56-літньому главі сімейства **Віктору Павловичу Голосному стало страшно**, особливо за малесеньких внучат. Згадав він свого дядька — героя Другої світової війни, який воював з фашизмом. І попрямував до військкомату. Лікарі не давали "добро". Кардіограми тривожили. І все-таки 25 серпня 2016 року пішов Віктор Голосний на фронт захищати рідний дім! Воював у 53 бригаді протитанкового дивізіону, а пізніше — у 43 окремому мотопіхотному батальйоні.

18 червня 2017 року на Світлодарській дузі ворог почав обстріл наших позицій із забороненої зброї...

Віктора Павловича шойно привезли з операційної до 4 палати травмотології. Вже з рахунку збився, стільки операцій переніс.

Віктор Голосний усе життя спортом займався. Для здоров'я. Лижі, штанга, перекладина. Як зі шпиталю вийде — надіється також на спорт. І працювати планує, і допомагати у вихованні малечі.

Божий дар

54-літній подолянин **Микола Коваленко** — бувалий моряк. Довго ніс тяжку службу на атомних підводних човнах. Згодом став моряком риболовецького флоту. І Тихий океан, і Атлантика, і Середземне море — всі великі води планети йому знайомі. А тут — війна. І став моряк Коваленко на захист рідної зем-

Болю того вже не оминути.
Ох, доволі довга в тернах путь...
І сьогодні не цвітуть салюти —
"Гради" й "Урагани" люто б'ють.

Платимо найкращими... О Боже,
Сили духа всім нам купно дай!
А Пречиста Діва допоможе
Вберегти від ката рідний край.

...Ось такі снуються несвяткові
Думи в час "гібридної" війни...
Та з печаттю віри в кожному слові,
Сяють Перемогою вони!

І пощезнуть ночі твої чорні,
Україно наша пресвята!
Найрідніший, дорогій, соборній —
Миру, щастя, многая літа!

лі... У червні був тяжко поранений. 21 день в реанімації. Операції. Перебування між двома світами. Життя перемогло.

З телефонних розмов

Навертаю колег до української мови

Побесідували в кінці липня телефоном з моїм давнім героєм, людиною, яка в буквальному розумінні пройшла пекло війни. Його, обгорілого з ніг до голови, рятували, оновлювали доктори України і Америки. І врятували... **Сергій Бабський** з Житомирщини, людина всебічно освічена, патріотична, повернувся до повноцінного мирного життя...

Отже, чую від Сергія: "Ми переїхали у Дніпро. Мене запросили на посаду головного інженера в серйозну корпорацію. Як і в Коростені, працюю на кар'єрі. Знімаємо (у Сергія з Оксаною двійко синів) трикімнатну квартиру. Всі обов'язки переді мною як учасником АТО держава виконує акуратно. Навіть став землевласником! — мажорно співістивив Сергій. — Ось тільки на землі поки не примудрюся господарювати. Правда, батьки, як можуть, помалу хазайнують на нашій рідній Коростенщині."

А ось тут, у Дніпрі, багачко людей зневірених, байдужих до всього, навіть до своєї природи, своєї сутності. Зруйноване українське коріння дається взнаки. Роблю, що могу. Навертаю нових своїх колег до спілкування українською мовою.

Думаю, поки влада чітко і радикально, без винятків, не заговорить сама державною мовою і категорично не вимагатиме від всіх чиновників і фірмачів, від газетярів і телевізійників, від педагогів говорити давньою, багатющою нашою мовою, доти не буде ладу, гармонії в країні. Це ж смішно і трагічно — розмовляти мовою нападника, окупанта!"

Потрібна реабілітаційна школа

Ще в кінці Другої світової війни американці відкрили у Відні реабілітаційну школу для солдатів, які втратили на війні руки, ноги. І, подумати тільки, всі ці десятиліття школа зберігається, модернізується, працює надійно й ефективно! Допомогла вона і багатьом українським воякам, які залишилися без кінцівок у цю кляту війну. І раптом... Чергового разу приїхали від нас група солдатиків до Австрійської столиці, до такої потрібної їм школи, аби навчитися впевнено ходити на протезах, аби жити далі повноцінним мирним життям і... вирішили, мабуть, "відсвяткувати" приїзд?! Словом — напилися, влаштували бешкет. І австрійці після цього більше наших солдатів приймати не хочуть. Сказали — втрата репутації їм дорожча за втрату грошей. І правильно сказали! А у нас тепер через кілька негідників страждають багато воїнів-інвалідів, які б могли в тій добротній австрійській школі навчитися впевнено ходити на протезах. Серед тих, хто ось-ось мав поїхати до Відня, був і Анатолій Горбенко з Сум, який залишився без обох ніг. Він і розповів мені цю сумну історію, коли зателефонувала своєму герою, аби поцікавитися його післявоєнним життям. Анатолій оптиміст. І в хаті у них все добре. Але тема реабілітаційної школи його непокоїть. По-перше, жорсткіше треба воювати з шанувальниками чарки в армії. Час і в Україні також відкрити серйозну реабілітаційну школу для людей, яких жорстока війна поставила на протези.

«Свято — це коли волонтери приїжджають...»

«Незалежність святкуватимемо після перемоги», — відповідали бійці, котрим справді зараз не до свят і розваг

Світлана МАСЛОВСЬКА

...Думати не тільки про себе, а й про свого ближнього, який потребує твоєї допомоги, і не словами, а конкретними вчинками наблизити перемогу. Ну, наприклад, як жінки й чоловіки «Заставнівської волонтерської сотні» (голова М. М'якота), котрі втридцять, наготувавши домашніх страв, запросивши на освячення машини (вщент заповненої готовою їжею) священника церкви Святого Миколая УПЦ КП о. Дмитра Косташука, відправили її як подарунки до Дня Незалежності для наших воїнів-захисників.

Дорога на схід

Вона завжди різна для нас, волонтерів. Цього разу, як кажуть, не без дози адреналіну, адже ми, автор публікації та супроводжувач вантажу Віктор Лашта, їдемо з водієм Василем Назарком, якого називають безстрашним і «обезбашеним», бо має звичку заїжджати в чи не найгарячіші точки, аби тільки на передовій з хлопцями зустрітися. Але поки що милуємося красивим українським небом Дніпропетровщини, рясно всіяним зорями, золотими ланами та мирними людьми, обличчя яких сонячно сяють святом... Гарний настрої закінчується, щойно з'являються блокпости на Донецькому напрямку. Насправді хлопці привітні, але вже у Карлівці, Первомайську запах війни відчутний...

Перша сумна зупинка майже посеред дороги — танк-пам'ятник, завітчанний живими трояндами і вінками. Молоді танкісти загинули ще 2014-го, а пам'ять свято бережуть всі, хто свідомий тих подій, та ті, хто постійно зупиняється біля залізного свідка знищення молодих патріотів.

Республіка «Міст»

А ось і легендарний блокпост — «Республіка «Міст», своєрідні ворота в с. Піски. Це недобудований міст, відбитий українськими військовими у терористів. За 3,6 кілометра починалася злітна смуга Донецького аеропорту. Тут бійці створили собі тимчасовий військовий штаб, облаштований, як домівка — із «кухнею», «спальнею», з бойовими позиціями, — чинний і нині.

Командир з позивним «Опер» зустрічає нас насторожено, прискіпливо оглядає авто, не вірячи, що волонтери привезли саме їм і продукти, і медикаменти, і пресу.

— Ви хіба не своїм, буковинцям, везете передачу? — запитує нас. — Ми ж чужі...

— Ви всі — свої, рідні, — відповідаємо. — Продукти — не звичайні, а з домашньої Заставнівської печі — подарунок до Дня Незалежності. Хочемо ще й до тих хлопців навідатись, що за мостом, у с. Піски...

— Нам не до свят. За харчі-подарунки широко дякуємо, але за ворота не пустимо. Там зараз дуже гаряче і небезпечно... Ми й сьогодні свою «дозу» прийняли, слава Богу, обійшлося без втрат. Несемо службу цілодобово, бо тут захист тилу, це стратегічний об'єкт, який ворог і досі називає кісткою в горлі.

На війні дисципліна — запорука виживання

Хлопці серйозні, з ними не посперечаєшся, тож із Водяного беремо курс на Авдіївку. Що бачили польовими дорогами — важко переповісти словами. Ворожі фуґаси перетворили забур'янені поля і лісосмуги на суцільні згарища. Запах диму, чорні дерева, земля у вирвах змушували нас насторожуватись і мовчки дослухатися до незнайомих звуків, які нагадували то грім з блискавицею, то гул літака, то ще щось невідоме. Але час минав, ґрунтіва переходила у гравійку і ось уже «Коксохім» залишається збоку, бо нам краще потрібно потрапити на околицю старої Авдіївки, саме там дислокується «Правий сектор». Усі знають, це ті хлопці, які завжди найближче до ворога і дають йому відсіч без наказів військових. Чернівчанин Володимир Громко (коріння — із Заставни) зустрів нас із неприхованою радістю. Бо буковинці завжди привозять смакоти і найцікавіші новини з рідної землі.

— Сепари справді нас бояться, бо ми вже просунулися на 50 метрів і за будь-якої ціни не відступаємо, — розповідає земляк. — Тут війна кожен день, бо це вважається гаряча точка, менше ніж за кілометр — ворожі танки й інше військове начиння. Але факт, що зараз не бахнуть... Але тут інстинкти беруть гору. Звикаеш не слухати, а дослухатися, не ходити «врозвалку», а підбігати. Увесь внутрішній світ обростає правилами, які не можна порушувати. На війні дисципліна — запорука виживання. У нас хороші позиції, але тут розвилка, ворогу потрібна траса на Донецьк, а ми не віддаємо, тому він і злитьсь. Ким був до війни? Підприємцем, зараз «заморозив» бізнес, хоча податки плачу справно. Вдома чекає дружина, діти. Що буде далі? Хто знає. Нам сказали тримати позиції, ми це виконуємо. Війна не має нічого гуманного. «Хто — кого»

звичайно позитивні й жартівливі, казали, яка важлива для них наша волонтерська допомога, як один раз поласували заставнівською рибкою, чекають гостинців та вісточок із дому завжди. А найдорожчими шедеврами і оберегами називають малюнки чи сувеніри, зроблені маленькими рученятами від щирої, незаплямованої дитячої душі. Хлопці охоче демонстрували свій нехитрий побут у підземеллі, особисту «територію» — метр на два з ліжком, одягом, прапорами, тризубами та обов'язковим візирцем —

портретами загиблих побратимів, за яких готові бити ворога щохвилини. Хлопці не хотіли згадувати чорні дні своєї служби, натомість говорили про феномен чоловічої дружби та згуртованості в бою і бажали якомога швидшого закінчення цієї війни.

Авдіївка — «конкретний» котел

Ми таки потрапили в нову Авдіївку. Завернули й до племінника, хрещеника Віктора Лашти — Руслана та його друзів. Тридцятирічний строківик уже майор, служить наглядачем за дотриманням тиші на передовій, зокрема в с. Піски та Авдіївці. За словами Руслана, котел там конкретний,

— такий жорстокий розрахунок. Головне, за що воюємо. «Правий сектор» — вмотивовані люди з різних куточків України — Київщини, Житомирщини, Закарпаття, Дніпропетровщини, Буковини, Львівщини, Чернігівщини, але всі розуміють, що після війни із російськими найманцями нас чекає ще одна війна — з байдужістю та безвідповідальністю, хабарами й несправедливістю. Повірте, ми й тоді будемо безкомпромисними.

Найдорожчі оберези — дитячі малюнки

Поспілкувавшись із хлопцями, переконалися, що дорогу війни вони обрали свідомо. Над-

ли «Українська ластівка» — духовна «їжа», якою бійці діляться з тамтешніми мешканцями.

Наш земляк Іван Лисий — заступник комбата з морально-психологічного забезпечення — з Назарком давно знайомий, то й чекав його з нетерпінням. Він — відома особистість, з Дебальцівського котла вивів половину своїх служивих, пройшов Станицю, Піски, Зайцеве, та про це не хоче згадувати. Кажє, що питання війни треба вирішувати на політичному рівні. У наступ іти немає сенсу, тільки людей покладемо.

гасами, що спричинило пожежу, яка з поля перекинулася на оселі тамтешніх мешканців. Вогонь гасили, як кажуть, усім миром — військові й «жменька» населення, лише одна мешканка-сепаратистка не дозволила брати воду з криниці, обзиваючи хлопців хунтою та винуватцями всіх нинішніх бід.

Спілкуючись із буковинцем Дмитром Лисичем, зрозуміли, що без волонтерів військовим справді важко обійтись. Наразі їм дуже потрібні акумулятори (на 190 ампер до БТРів), генератори, скоби, плівка та багато іншого. Дівчатам-військовим знадобилися б засоби до кухні, пральні порошки тощо. До речі...

Ви знаєте, де найкращі українки? На війні!

Так, саме там живуть доволі вродливі, та що казати найкращі дівчата українські! І не просто живуть, а лікують, загоюють рани, кувариють, працюють зв'язківцями та виконують чимало іншої і жіночої, і чоловічої роботи. І Таня, і «Лейла» («госпітальєрши»), і Альона (зв'язківець, а за потребою кухар) на війні, аби полегли будні військових чоловіків. Вони згодні на будь-які умови перебування на фронті, тільки б у тилу щось мінялося. Дівчат підтримує боець: «Знаєте, від нас за кількасот метрів окопи, я там теж був, але захворів. Воїни звідти не виходять місяцями. А зараз пошесть мишей і шурів, ящірок і гусені. У хлопців обличчя покусані, їм ніде нормально помитися, а наші генерали хоча б у День Незалежності приїхали до них і морально підтримали. Та цього немає і, мабуть, ніколи не буде. Тому й людей не вистачає, бо чим далі, тим більше зневірюються українці в обраній владі... От якби генерали були такі як наш командир, який щодень на передовій, підтримує нас морально і спілкується на рівних.

— То, певно, хлопці перебільшують, — скромно заперечує командир. — Я виконую свою роботу. А щодо війни — немає політичної волі у можновладців.

Ось такі неприховані думки та гострі висловлювання дедалі частіше чуємо від військових — про безкарність за Іловайський та Дебальцівський котли, про затягування часу і відсутність у влади бажання якнайшвидше закінчити війну, про нелегі солдатыські будні — жорстокі, виснажливі, болісні...

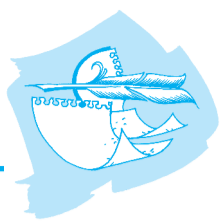
Ми покидали ображену, обділену, недолюблену частину України, небо якої всіяне вогняними градами, земля — спопеліла, люди — стражденні. Але це також частина України, якій потрібна наша любов і підтримка... І вже на траєкторії звуку від командира, який повернувся, не доїхавши із нашими стравами на передову, бо ворожі гради обдавляли хлопців у окопах «сюрпризами-подарунками» до головного державного свята.

Молитвою дякували Господу за те, що вберіг нас, за все те, що маємо на мирній землі. Проте... Варто частіше здійснювати очі вгору. Там не тільки зоряна краса, а й душі тих, хто свідомо віддав життя заради нас. А що зробив ти, аби наблизити такий довгоочікуваний мир?..

Усім миром

На перехресті до відомої «вісімки» нас чекав ще один земляк — Василь Літовський разом зі своїм побратимом із Івано-Франківщини. Василь приїхав автобусом, на якому возить і бійців, і їжу, і медикаменти...

Власне, туди, тобто до окопів, у саме пекло ми й намагаємося добратися. Чи на щастя, чи на невдачу, але дорога після дощу така розмита, що довелося прямувати в штаб, хоча й він лише за 200 метрів від окопів та ще за 300 — до ворожих позицій. З військовими Івано-Франківщини та Буковини розмовляли також недовго. Вони ще не відійшли від днями влаштованої на них вогняної пастки. З того боку фронту засипали нашу територію фу-

Дмитро КРЕМІНЬ Полювання на янгола

Ріка Геракліта

Я тут стояв. Текла внизу ріка,
Шалена хвиля билась о каміння.
Гриміло небо громом літака.
Текли віки, народи, покоління.
Текла трава, немов зелений шовк,
Чужої віри прапором безсмертним...
І тут якийсь блукалець підійшов
Із писаним о цей пейзаж мольбертом.
— Тобі в цю річку двічі не ввійти.
У цю річку ти не ввійдеш і раз.
Перенеси заблукані світи
Фантазією в мезозойську фазу.
Там філософський камінь на горі,
А там — і хрест козацький на могилі.
Нехай тобі засяють олтарі
Церков козацьких, камені Мигії.
Твоя дорога — шлях твій і політ,
І ця земля козацька посполита.
Та доки є Мигія — Геракліт
Стоїть отам, де річка Геракліта.
Благословенна мова мудреця,
Але і вічність, і земля, і мрія —
Не тільки річка швидкоплинна ця,
Але й мольберт художника Андрія.
Його нема між нами стільки літ,
Але він є, хоча його немає,
І мчить потік, і плаче Геракліт,
І я б заплакав, що життя минає.
Але сьогодні плакати не варт,
А варто жити, як уміють люди.
Колись тут був козацький Бузький Гард.
Пройшли століття, і чи він ще буде?
Чи з краю в край замерехтять огні,
Помчаться білі яхти в гавань літа...
Але тоді Андрієві й мені
Вже буде все по річку Геракліта!

Бусол

Не судім цього птаха строго,
Ображати природу — гріх.
Схожий він на сільського святого
В білосніжних одинніях своїх.
А коли на покосенім лузі
Білі крила ввійдуть в апогей,
То до нас іще вернуться друзі,
А в оселях прибуде дітей.
А насправді немає нікого —
Ні дітей, ні людей, ні села...
Тільки бусол із ликом святого,
Тільки човен пливе без весла.
Чи сніги залетіли торішні,
Де з тобою стрічалися ми?
А сніги — то незрубані вишні?
На прощання ти їх обійми...

Пастораль

Коли вже підем давніми стежками,
Де спів дитинства і вечірній дзвін?
А ми неначе й досі пастушками
На вітровій чорних перемін.

Уже б у снах піти в далекі гори,
Та нині й сні палають у вогні.

Гармати б'ють. Гарчать чужі мотори.
А в спогад як сховатися мені?

Окраєць кукурудзяного хліба,
Шматочок сала, пляшка молока...
Та ще висока дідова колиба,
Та ще ріка з урочищем Ріка.

Це все дитинство, це усе наука,
Записана у пам'яті назавжди...

І плачеш ти, бо ця гірка наука —
Зі смеречини й царственного бука,
Це ніагари чистої води.
І я з косою йду на Ясеніву,
А брат Михайло йде на Лубляну.
А брат Іван...

Коли побачу знову
Сестер, братів, і рідних пом'яну
Своїх батьків?
Із роду-первороду
Століття тут живе моя рідня.
І я серед козацького народу
Сідлаю тут у китицях коня.
Ці ягоди, цих трав солодка мова,
Високі гори в димці, спів долин.
І тихий плач порубаних ялин.
А дзвін гуде про те, що з Теметова
Не повернувся досі ні один...

Пропала грамота

Що треба козакові Василю,
Лиш передати грамоту цариці...
Кіно люблю. І Гоголя люблю.
В чортів гетьманську грамоту ловлю.
Та де тепер пророки і провидці?
Обсіли ріки знані корчмарі,
Нові гетьмани, а здавалось — кормчі.
І відьма на старому димарі —
Секрети січові їй видно в корчмі.
І Басаврюк, що од старшини старш,
І яра кров полковника Данила...
А грамота пропала. Тільки марш,
І йде війна там, де Савур-могила...

Синові на згадку

Набережна вулиця в Казанці,
Номер 209 над Висунню...
Я писав до тебе рано-вранці,
Комп у мене просто одесною
Проминули — музика і танці,
Але я живу, а не існую.
Як відходять наші роки юні,
Все частіше — не роки, а дати...
Ми й самі любили на трибуні
Про прийдешнє вірші прочитати.
У пориві щастя і любові,
Знав часи опальні і фатові,
А життя поставив я на карту —
Задля щастя, успіху і фарту.

Спогадаю молоду кохану —
Матінку свою згадай, Тарасику...
І життя видніється з туману —
Слово й слава, а не гра у класику.
Повертайся! Ти сьогодні мусиш
Слово правди мовити по суті.
Дикі гуси в небі. Дикі гуси.
А домашні — плачуть на Висуні...

Соборна вулиця, де строгі
Архітектурні чудеса.
Богині півдня довгоногі.
А ставропігія — згаса.

Це — Миколаїв, не Одеса.
Тому ти, крихітко, радій,
Що не в Парижі наша меса,
У кожній долі молодій.

І я не вірив, що минає
Життя вулканне, молоде.
Левант із моря долинає,
А норд сьогодні все не йде.

Та відігорна ця Соборна,
Монмартр південний — як мана.
Віолончель або валторна,
І ти в сандаліях одна.

Пройди сама на босу ногу —
Я й негліже тобі прощу.
Там душ Шарко, і слава богу,
І ми діждемося дощу!

На далекім острові, на Кіпрі,
Біла вілла, море, шапіто.
Ноти ці забути на пюпітрі,
Та по них не гратиме ніхто.
На далекім острові, на Криті,
Ти мені привиділась на мить.
Так за віщо ти, найкраща в світі,
Так і не дала Тезею нить?
І кому тепер до Мінотавра?
Хто тепер у смерті перший гість?
Але все, що треба знати завтра,
Нам егейська хвиля розповість.

На п'єдестали скинутих богів
Не ставте знову ідолів, допоки
На просторі лугів і берегів —
Нові траншеї та нові окопи.

Ув ідолів — лише фантомний блиск,
А сяйво непогасної лампади —
Не вкрадений могильний обеліск.
... Четвертий рік війни і канонади...

Любов свої воздвигне храми!
Хрестознімателі в любові
Ниць упадуть.
Але, живі,
Ви не приходьте із дарами,
Аби не став ваш храм во крові
Священним Храмом-на-Крові.

Але в часи гіркі та грізні
Ми присягаємо Вітчизні,
Де половецько-соловецьким
Нас не купити крадькома.
Ми і по смерті є у ньеньки,
Як ті Веселі Боковеньки,
І в пеклі смерті нам нема!

Тихе полювання

гутаик

Полювання на білих грибів...
Плачуть янголи понад дахами.
І богиня, яку ти любиш,
Нині пахне чужими духами.
Нині пахне чужими губами,
Так що клен од журби одубів.

Що ж робити мені із грибами
Під хрестами отецьких гробів?
І що з нами сподіється далі?
Чи зрідніє колись чужина?
Ув осінній грибовній печалі
Лиш моя материзна одна.
Але все це — художні деталі,
Водить нас по лісах сатана!
Де ж небесне мое полювання,
Безгромів'я святого Іллі?
Але тихе іде полювання,
Полювання іде на землі.
Полювання на білого гриба...
Але й свиту його заберем!
Невелика, ви знаєте, хиба
Бути в лісі великим царем.
Від коліс і фатової гуми
Пахне в лісі, аж кривиться ліс.
Але й пахнуть гріховні парфуми,
Аж кричать, мов гриби з-під коліс.
Третій місяць у лісі дубасю,
Переходжу з галопоу в кар'єр.
А несе мені вітер з Донбасу
Дух загублених душ і кар'єр.
А десь мовка про сірого вовка,
Лісничкова сторожка проста.
Лісова ця стежина поживкла
Та твої, ще невинні уста...

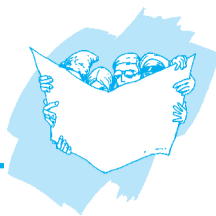
Монумент

*Ескіз до пам'ятника Воїну АТО
Монументом із написом 200*

Він стоятиме зірко, мов страж.
Де південний розпечений пляж,
Я зустрів його в рідному місті,
А подумав, що все це — міраж.
І платани шумлять огнелисті,
Приховавши його камуфляж.
І кевларова каска, і берці,
Концентрична фігурка на серці...
Хто ти? Янгол із зони АТО?
А тебе не стрічає ніхто.
І здається, лише з камуфляжу
Двоє в янгола крил на спині,
А ще вчора він був на війні,
Рать громив із окопчика вражу.
Так невже ти привидівсь мені?
У степу, де Савур, де могила,
Чорним янголом крякає крук.
І немає у янгола рук,
І за спиною складені крила.
Чи прилинув із рейсу "ем-ейч" —
Де ж у янгола щит його й меч?
Виростають у мертвій долині
Металеві капуста і дині,
А під осінь домів прилетиш —
Обізветься тривога, як ніж.
І заплаче, як зустріч остання,
Мить прощання, немов полювання,
Несподівана мить по війні,
Бідний янгол на білім коні.
Охрестися хореем і ямбом,
Хай осанною б'ють цвіркуни.

Повертається він із війни,
Хай без рук, але з крилами янгол.
Навантажили з написом 200
У пречорному трумні вагон.
Погорілі дерева без листя,
Впала тінь на засохлий газон.
А мелодія лине сумна...
І тоді, як затихне війна,
Пом'янемо що тінь незабуту
У розривах не бою — салюту...

Жінка-янгол над нами — одна!

Молодий Шевченко в Ірпені

24 серпня, на День Незалежності, в Ірпені на Київщині урочисто відкрили пам'ятник Тарасові Шевченку. Це — високомистецький твір. Юнацька постаць Тараса Шевченка з пензлем у правиці, встановлена на схилі гранітної основи, в поєднанні з вигинами символічної палітри і птахами, які летять від неї, надає пам'ятнику гармонії, легкості й динаміки. Без сумніву, ця робота Олеса Сидорука і Бориса Крилова є успіхом скульптурної Шевченкіани.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ, директор Ірпінського історико-краєзнавчого музею

У відкритті пам'ятника взяли участь нащадок Тараса Шевченка по лінії його брата Анатолій Левицький, народні артисти України Анатолій Паламаренко і Галина Яблонська, экс-голова Служби зовнішньої розвідки Микола Маломуж, голова НСПУ Михайло Сидоржевський, заслужений діяч мистецтв України, поет Леонід Закордонець, заслужений діяч культури України, директор приватного Літературного музею Григорія Кочура Марія Кочур, почесний громадянин Ірпеня Валентина Кулініч та інші.

На урочистостях виступили Академічна чоловіча хорава капела ім. Л. Ревуць-

кого, оркестр народної і популярної музики Українського радіо, народний хор “Пам'ять”, народний ансамбль народних інструментів “Українські музики”, молодіжний гурт “Апокриф” та оркестр Міністерства з надзвичайних ситуацій.

Біля пам'ятника експонувалися “Вишитий Кобзар” роботи ірпінського майстра Івана Рябчука та картини учасників всеукраїнського пленеру “Намальований Ірпін”. Пленер відбувся з 12 до 24 серпня. Куратор і учасник пленеру заслужений художник України Костянтин Могилевський зібрав відомих митців з усієї України — від Ужгорода до Луганщини і від Києва до Одеси.

Пам'ятник Кобзарю в Ірпені виготовлено і встановлено коштом меценатів Володимира Карплюка і Володимира Співака.

Сходження

Оля БОЙЧУК

В. о. голови Михайло Січка вирішив започаткувати гарну традицію сходження на Говерлу для відзначення трьох величних подій — Дня Прапора, Дня Незалежності та уродин Івана Франка. Таку ж ідею втілили і представники Бурштинського осередку МО “Молода Просвіта”.

Незважаючи на вже звичні для цієї гірської височини погодні умови, понад півсотні прикарпатських просвітян дійшли до вершини. Відслужили Святу Літургію, де молилися за мир в Україні та справжню незалежність.

23 серпня у День українського Прапора молоді представники Івано-Франківського ОО ВУТ “Просвіта” піднялися на найвищу вершину українських Карпат.

Насамкінець освятили прапори — національний і просвітянський, всі присутні мандрівники отримали благословення отця, що є дуже символічним для подальшої активної просвітянської роботи.

Михайло Січка та його товариш-просвітянин Павло Колковський прочитали “Каменярі” та “Не пора”, тим самим долучившись до оголошеної напередодні акції “Франкові читання—2017”. Йдеться про своєрідний флешмоб, що полягав у одночасному прочитанні творів Івана Франка в усіх куточках України. Його організатори — обласна “Просвіта” та Громадський інститут аналітики — кілька днів приймали фото- та відеоматеріали від усіх охочих, а 27 серпня виклали матеріали у Фейсбук.

Сподіваємося, сходження на вершини з нагоди національних свят стане доброю просвітянською традицією і гарним способом згуртування молоді для активної роботи та відпочинку крізь призму національних цінностей.

Авдіївка: всеукраїнський рекорд — усі садиби села під державними прапорами

Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

Ідею рекорду запропонували мешканці села. Особливо активно відгукнулися молоді авдіївці, і саме вони напередодні свята розвішували, прикріплювали прапори на садибах. 317 дворів були під синьо-жовтими стягами. Прапори закупили коштом спонсорів, насамперед підприємців-аграріїв.

Рекорд офіційно зафіксували представники Книги рекордів України, які зранку прибули в село, об'їхали всі до єдиної вулиці та склали відповідний протокол. Представниця Книги рекордів Лана Ветрова оголосила на святі, що їхня організація перед цим провела експертизу на всеукраїнському рівні і встановила, що справді ще жодне село не проводило такої масової акції. Вона вручила свідоцтво про встановлення рекорду сільському голові Валерію Корявцеві.

З нагоди свята і встановлення рекорду в центрі Авдіївки, біля сільської ради, відбулися урочистості. Прапор, піднятий тут над селом, освятив настоятель Катерининського храму Чернігова (Київський Патріархат) отець Євген, військовий капелан і волонтер — відвозить з іншими волонтерами гуманітарну допомогу на Донбас.

На урочистостях виступили голова районної держадміністрації Олексій Ракоїд,

У селі Авдіївка Куликівського району на Чернігівщині 23 серпня над кожним двором було піднято Державний Прапор на День Державного Прапора України.

голова райради Наталія Халімон. Сільський голова розповів, що ідею встановлення рекорду підтримали всі земляки. Віршовану композицію прочитали школярі, аматори сцени виступили з гарним концертом.

Учасники урочистостей закликали всі села, селища, міста України підтримати їхню патріотичну акцію, щоб скрізь замайоріли наші державні прапори. А для почину авдіївці вирішили передати по прапору кожній із 16 сільських рад Куликівського району, що й зробили наступного дня на святі Дня Незалежності в райцентрі. Також селяни вирішили передати по прапору кожному іншому 21-му району Чернігівщини та кожній з 24-х областей України.

Особливо зворушила пропозиція передати кілька прапорів тезці цього поліського села — багатотраждальній Авдіївці, місту поблизу Донецька. Воно на лінії фронту, на місто падають снаряди й міни бойовиків-сепаратистів і російських агресорів. Тож мешканці села цим подарунком висловили солідарність і підтримали Авдіївку, наголошуючи, що Україна — єдина!

Опішне готується до Українського біенале художньої кераміки

Жанна РІЗНИЧЕНКО, Інформаційна служба Національного музею-заповідника українського гончарства

В Опішному завершився попередній відбір творів художників-керамістів, гончарів України та інших країн — один з етапів проведення Українського біенале художньої кераміки імені Василя Кричевського, яке цього року започатковує Національний музей-заповідник українського гончарства.

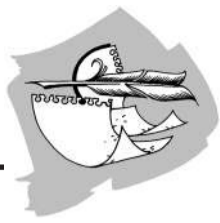
Конкурсний відбір творів-учасників відбувся шляхом закритого онлайн голосування членів журі за світлинами. До фахової оцінки долучилися відомі митці, мистецтвознавці та керамологи України: Ігор Береза (Львів), Олеса Дворак-Галік (Київ), Тетяна Зіненко (Опішне, Полтав-

щина), Неллі Ісупова (Київ), Олена Клименко (Київ), Ганна-Оксана Липа (Львів), Світлана Пасічна (Полтава), Олесь Пошивайло (Опішне, Полтавщина), Сергій Радько (Межиріч, Черкащина), Володимир Хижинський (Київ) та Зоя Чегусова (Київ).

За підсумками голосування журі, з-поміж заявлених 125 творів 65 авторів до участі в конкурсній виставці Українського біенале художньої кераміки імені Василя Кричевського обрано 105 конкурсних робіт 59 митців України, а також Бразилії, Білорусі та Польщі.

Кращі твори Біенале журі визначило 17 серпня 2017 року. Оголошення й нагородження переможців відбудеться під час відкриття вернісажу 22 вересня 2017 року.

Ігор Качуровський. З епістолярію До 99-ї річниці від дня народження Поета

Ігор Качуровський прожив довге життя — дати його народження і смерті охоплюють майже століття: 1.IX.1918–18.VII.2013 — і, попри всі пекельні пастки, які ставив на нього "вік-вовкодав", за висловом Осипа Мандельштама, зумів, ще підлітком, разом із батьками, втекти з рідного дому, аби уникнути заслання в Сибір, і — ціною добровільного вигнання, злиднів та важкої праці — збудувати свою Державу Українського Слова на чужині.

З часів Незалежності в його гостинному помешканні в Мюнхені, на Преціоза-штрассе, перебувала мало не вся українська інтелектуальна еліта, від Віктора Коптілова, Галини Гордасевич, Олександри Ковальової і Теодозії Зарівної до Андруховича, Ірванця і Жадана. З багатьма він інтенсивно листувався. І всім намагався передати набуті знання, прищепити власні переконання, вірність яким зберігав усе життя: високі естетичні критерії київських неокласиків, цих невтомних паломників до джерел світової культури, норми Академічного правопису 1928 року, "скрипників", що була і є знаком опору зросійщеному правопису Хвилі-Поштишева, який є чинним у нас і донині.

В останні місяці життя Поета вийшли друком дві його книжки, до яких він устиг докласти руку як упорядник і доглядник: у Львові — "Лірика" (вибрані поезії), у Дрогобичі — "Parodiarium Хведосія Чички" (збірка пародій, шаржів, епіграм, літературних жартів). Сьогодні — час видавати досі неопубліковані його твори та упорядковані ним антології: збірку "Спогади і постаті", антологію української літератури доби "Розстріляного відродження" "Погашений спалах", антологію "Український сонетарій" та ін. Зокрема і листування письменника, адже, як слушно нагадує Михайло Слабошпицький у нарисі "Епістолярний "роман" з Ігорем Качуровським" з книжки спогадів "Протирання дзеркала", до свого епістолярію Качуровський ставився дуже відповідально. Торік у Ніжені (сама така форму волів Ігор Васильович на противагу зросійщеному "Ніжин") побачив світ том "Ігор Качуровський — Микола Шкурко. Листування. 1994–2013", до якого увійшло понад 300 листів обох учасників цього епістолярно-діалогового, а також понад два десятки статей і розвідок Ігоря Васильовича. Попри мізерний наклад — 100 примірників — це видання, сподіваюся, матиме відгук і започаткує цілу серію аналогічних епістолярних збірників — адже коло адресатів Качуровського було надзвичайно широке.

У день Поетового похорону, який майже збігся з початком нашого Євромайдану, 22 листопада 2013 року, коли його прах, згідно з його заповітом, ховали в рідному селі Крути — у кургані, як ховали колись скандинавських конунгів та козацьких ватажків, — мені спало на думку, що він супроводив мене — як Учитель і Друг — рівно половину мого життя, понад 18 років. Майже стільки ж тривало і наше листування. Перший його лист до мене датований 7.V.1996, а останню звістку від нього я отримала... через понад два тижні після його смерті. Справжня містика: лист, написаний 6 квітня і надісланий 9-го, йшов майже чотири місяці... Сам Качуровський, коли був живий, питав, чи дійшов він... І слава Богу, що таки дійшов, не загубився, бо там Ігор Васильович відповідав на мої запити щодо рукопису його збірки "В далекій гавані" й ділився спогадами про свої ще австрійські закоханості (в Австрії він перебував у таборах Ді-Пі по війні).

Тож нині, з нагоди його 99-ї річниці, хочу вшанувати його пам'ять публікацією вибраних фрагментів з його листів, у яких — його саморефлексії, настанови, окрушини спогадів...

Олена О'ЛІР

7.V.1996

...у Франції є місто Оссер, де на пагорбі, над річкою, симетрично височіють три церкви. Трошки це нагадує Київ, але вони, ті три церкви, і разом не такі гарні, як наша Андріївська.

А в тридцятих роках (я тоді літо прожив у Києві, на Печерську) найбільшою окрасою міста був золотоголовий Успенський собор — як дивитися з лівого берега, там, де була Слобідка, а тепер — Русанівка.

Красу природи і красу поезії я сприймав відколи себе пам'ятаю, красу архітектурного твору зрозумів — споглядаючи Успенський собор. З музикою (клясичною) було найгірше: я почав її сприймати вже в дорослому віці...

27.X.1996

...Боже, чого тільки не робили укр[аїнські] редактори з моїми творами. В статтях дописували цілі абзаци, друкували без підпису, під моїми перекладами поставили: "Переклала Леся Храплива", а моїм іменем підписали поезію Бориса Олександрова...

В статті про творчість Олексі Ізарського-Мальченка ("Сучасність") генерику виправили на генетику, а "Народна Газета" не вподобала назви Ескоріялі замінила на "Екскуріал".

Тому півсторіччя (до речі, оце якраз минуло 50 років, як я почав друкуватися — точніше: мене почали друкувати) я дуже переживав, протестував, переживав, коли мені редактори міняли зміст якогось речення на протилежний або виправляли українську мову на галицьке язичіє. А потім звик...

3.XII.1996

Скромність і нахабство це один з критеріїв, за яким можна відрізнити справжнього поета від несправжнього: несправжні завжди самовпевнені, нахабні, зарозумілі; справжні натомість у більшості випадків — скромні.

6.XII.1997

Я дуже люблю "югендстиль" — єдиний мистецький стиль, створений німцями (Франц фон Штукк), найвизначнішим представником його вважається чех Альфонс Муха, а що Муха жив у Парижі, то ім'я його вимовлялося "Мюша". Муха породив Білібіна, а Білібін нашого Нарбута.

У поезії це Лесьмян, Максим Богданович, у нас "Лісова пісня" та "По дорозі в казку".

[...]

З покоління шестидесятників (яке, між нами кажучи, сподівань не виправдало, і то через недбале ставлення до форми, в першу чергу...) ще є добра поетеса Тамара Коломієць, з критиків найцікавіша Галина Гордасевич, а за нею Базилевський та Череватенко.

Мені натомість більше до душі старше покоління: Дмитро Паламарчук, Іван Савич, Іван Гнатюк...

14–25.I.1998

Яка там "Слава" (та ще й з великої літери): мене від виходу першої збірки і по нинішній день наші великі критики, яким належало, так би мовити, керівництво діялоральною літературою, просто не помічали.

Відомий я вступав до Рад[янського] Союзу завдяки радіобесідам (Солженіцин під час зустрічі в Цюриху сказав, що моє ім'я відоме йому ще з Москви). Це казали й інші дисиденти. Зондування виявляло, що з усіх радіопередач найбільше слухають Качуровського).

Для Юрія Клена, Вол. Державина, Ігоря Костецького певну вагу мало те, що я — учень Ярхо'.

Але різні Лаврінки, Костюки, Шевельови, Бойки (Юрій Блохин) імени "Ярхо" ніколи не чули, тож при перелікові емігрантів літераторів я завжди потрапляв до "та інших".

Після виходу вибраного Петрарки² з'явилася стаття про укр[аїнські] переклади цього поета, стаття солідна й докладна — однак без мого імени.

Приблизно тоді ж хтось (уже не пригадую, хто саме) дав перелік перекладачів укр[аїнської] діаспори. Там було 18 імен, але мого не було.

11.IX.98

Вміння дати — поруч із важливими творами — поетичний жарт — це одна з характерних рис справжнього таланту. В еміграційній поезії це вмели зокрема

Ігор і Лідія Качуровські вдома. Мюнхен. Кінець 1990-х

Юрій Клен (містифікація "Дияболічні параболи"), Мих. Орест, Борис Олександрів, ну, і я.

В Києві, здається, одні працюють лише в серйозних жанрах, а інші в царині малої літератури.

3.XI.1998

Колись у Буенос-Айресі я прочитав-зімпровізував доповідь про українську жіночу поезію, а через кілька днів дослівно відтворив у пам'яті і вислав до "Укр[аїнських] Вістей", де цю доповідь надруковано (чого не міг пригадати дослівно — це звернені до мене запити...).

А тепер імпровізую перед публікою ніби так само, як і тоді, але пригадати вже не можу: провали в пам'яті.

[...]

А щодо "постмодернізму", то сам термін це нонсенс: "модерний" означає "сучасний", "теперішній".

Кожна доба має свій модернізм — те, що смакові доби відповідає або претендує відповідати.

28.II.2000

Щодо моїх власних філософських уподобань, то в молодечі роки вони обмежувалися трикутником Кант—Шопенгавер—Ніцше.

Гостру мою антипатію в повоєнні (перші) роки викликала модна в той час філософська течія екзистенціалізму.

29.III.2000

Ірині Бетко я вдячний за те, що саме вона супроводжувала мене 1992 та 1994 р. до Ірпеню, де я ще застав і Кочура, і Дмитра Паламарчука. У Паламарчука я по-

бачив портрет гарної дівчини, але Ірина зробила знак, щоб я ні про що не питав. Потім пояснила: це дочка Дмитра Хомовича, яка вчинила "самогубство", кинувшись з якогось поверху. (Я певен, що то було вбивство...).

29.VII.2000

Протягом багатьох років (війна й повоєнні часи) доля тримала мене

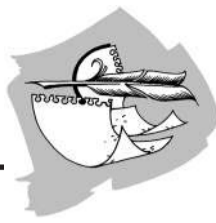
Оподаль од людей, розмов, бібліотек...

Перший укр[аїнський] поет, з яким я познайомився під осінь 1944 р., був такий Іван Ковалів (він же — скрипаль), автор тоненької збірки благеньких віршиків. Але він позичав мені збірку "Під осінніми зорями". Більше ми не зустрічалися й не листувалися.

Навесні 1945 р. на станції в місті Філлях (Каринтія) я заговорив випадково з юнаком, який виявився поетом. Це був Борис Олександрів, з яким зав'язалося спочатку приятелювання, згодом шира дружба, що протривала — підтримувана сталим листуванням, аж до Борисової смерті 21 грудня 1979 р.

Згодом ми жили в Шпітталі над Дравою, потім Борис із своїм батьком перемандрували до Зальцбургу, де він видав свою збірку "Мої дні", а також почав друкувати в газетах свої вірші.

Я лишився в Каринтії, звідки кілька разів (5 або 6) проривався до Зальцбургу (ми були в різних зонах — я на англійській, а Борис — на американській). В Зальцбурзі познайомився з Ю. Кленом (який також проривався туди з французької

зони), з Докією Гуменною, ред. Петром Волиняком, зустрівся зі старим знайомим Юрком Степовим. А приятелювали ми втрех — Борис, я та білоруський поет Алесь Салавей. Він потім збожеволів.

Страшну зиму (“видадуть — не видадуть”) ми пережили в Шпітталі, а 1946 р. нас, українців, перевезли до Філляху, де Вол. Жила займав якісь високі пости в таборовій адміністрації. Там ми приятелювали з Марією Струтинською (вона була одного віку з моєю матір’ю) та підтримували зв’язок із Ольгою Мак.

Тоді ж з Мих. Орестом листовно познайомив мене учитель за фахом Петро Цімовський. Вони разом були у Відні. Від Петра Ц. я почув, що у Мих. Костьовича була тоді пострижена й переорана шрамом од кулі голова.

Сам Мих. Костьович ніколи про себе нічого не оповідав.

З Орестом — як Ви зауважили — ми так ніколи й не зустрілися.

В Буенос-Айресі нас зібралися трохи більше: Анатоль Васильович Калиновський, Кость Петрович Бульдин, Олексій Федосійович Сацюк, дуже культурний шахрай-співак Анатолій Григорович Кабанців (він мав приватну консерваторію — а ног не знав). Тримався з нами, дбаючи, щоб не пропустити чийось іменин, Михайло Мусійович Гаврилюк, якого звали професором (а вдома він був завкооперації).

Оксана Драгоманова була культурна й хороша людина, чого не скажу про ідола укр[аїнської] еміграції — Євгена Онацького.

Там же були (й належали до Спілки Укр. Літераторів, Науковців і Мистців) Юрій Тис — прозаїк, Марія Цуканова — прозаїк і драматург. До тієї ж Спілки належали художники й артисти різного профілю.

Жили ми, як казав Бульдин, “на відсотки набутих знань”.

Спілка влаштувала доповіді й концерти. Я запитав одного з “тріо”, чому це вони причепилися до Цезаря Кюї?

— Тому, що жоден галичанин не подумає, що це — російський композитор...

Двоподіл еміграції відчувався і в Спілці. Врешті через виїзд до США багатьох членів вона припинила існування.

Пізніше я приятелював із піаністом Тарасом Микишею та його учнем Сашком Дмитрівим [...]. Микиша помер раптово, і жінка-єврейка поховала його за єврейським обрядом, що нас дуже вразило.

Ще пізніше приятелювали ми з журналістом Гейно Цернаком, учнем Зерова. Досить близькі були ми з проф. Галайчуком, з архітектором Шульмінським (Галайчук і Шульмінський це ті, що рекомендували мене в укр[аїнську] редакцію Радіо “Свобода”). З молодших — з Мих. Василюком — нині він професор якоїсь нудної економіки...

У Мюнхені (осінь 1969 р.) ми зустрілися як добрі друзі із Оксаною Керч (жінка Вол. Куліша) та її сестрою Софією Наумович (Ольга-Любомира Вітошинська) — хоча в Буенос-Айресі, де вони певний час перебували, належа-

ли до гостро-протилежних таборів. Коли я їздив (десь у 70-х рр.) до Парижу, то зупинявся у Вітошинської.

Зустрівся з Іваном Максимовичем Кошелівцем (з яким познайомився ще в Зальцбурзі) [...]. Ректором УВУ³ був непоганий поет (автор балад) Вол. Янів. [...]

Приїздили до Мюнхену в різні часи Леонід Лиман, Юрій Стефаник, дуже милі Марта і Остап Тарнавські (з вигляду я пам’ятав їх по Зальцбургу, але знайомий не був). Кілька разів — як і Тарнавські — відвідував Мюнхен Святослав Гординський. [...] Один раз викладав на УВУ Юрій Шелєв.

[...] Цікавою людиною (як вчений співрозмовник) був Панас Феденко. Знайомі були і з його сином Богданом, що написав франц[узською] мовою роман “Таорміна” (Лідія Борисівна⁴ читала і хвалить).

У Парижі я зустрічався з російсько-єврейсько-українським літератором Еммануїлом Райсом. Він читав раз чи два лекції на УВУ. Він зараховував “Шлях невідомого” до найвизначніших творів світової прози, але написати цього не наважився... (а може й написав — тільки йому не надрукували...).

Приїздив читати лекції й давній знайомий Вол. Жила. Так відновилося знайомство. Приїздив робити докторат (якого не зробив) Микола Француженко. Ще заїздила до Мюнхену Віра Вовк. Це, мабуть, і всі.

Десь 1989 р. на запрошення проф. Цимбалістого їздили ми — кожен окремо — до Лондону: спочатку Лідія Борисівна (вона прочитала там доповідь про Кодекс Гертруди), пізніше я.

Там я познайомився особисто (листовно ми були знайомі давно) із Галею Мазуренко, якій наст[упного] року буде рівно 100. А також із прозаїком Віталієм Бендером та поетом Андрієм Летогом.

Ігор Качурівський і Віктор Коптілов. Український Вільний Університет. Мюнхен. 2001

Зі Славутичем особисто уперше зустрілися 1996 р. в Києві...

Вибачайте за кострубатий стиль і недоладний (експромтом) перелік.

[...] П.С. Додаю ще список укр. літераторів, з якими я листувався стало або в певний період:

Маланюк, Багрянний, Ю. Дивнич-Лаврінченко [...], Гр. Костюк, Костецький, Інна Роговська (добра поетеса), Л. Далека (добра поетеса), Дм. Ниченко, Василь Онуфрієнко, Леонід Полтава, Вол. Шелест (листуєся досі), Олекса Ізарський (листуєся), Петро Карпенко-Криниця, Олекса Веретенченко, Ганна Чернінь, Діма, Мих. Ситник, Вас. Гайдарівський (чи не найкращий прозаїк нашої еміграції), Сергій Домазар (непоганий прозаїк), Володимир Шаян, Вол. Державин, шевченкознавець Павло Зайцев... Автори спогадів (люди без освіти — один тракторист, другий із незакінченою семирічною) Кузьма Каздоба та Грицько Сірик також належали до моїх кореспондентів.

2—4.X.2000

Коли Кошелівець писав, буцімто укр[аїнська] література

Ігор Качурівський і Олена О'Лір. УВУ. 2001

франц[узком]у позитивізму Конта. Але реалізм існував завжди. І Конт тут ні до чого.

30.VIII.2002

На відміну від Шопенгавера я вважаю, що скромність і самовпевнене гордопіднесення голови з талантом (чи Божим даром) не мають нічого спільного. Це різні речі.

Маланюк і Орест щодо таланту приблизно однакові. Але Орест це втілення скромності, а Маланюк — зарозумілості.

16.IX.2004

...Триподіл світового мистецтва:

1. Автори високовартісні, що їх знають усі і що слава їх — заслужена. Їх дуже мало.

2. Автори безвартісні й маловартісні, що мають незаслужену славу. Це переважна більшість.

3. Автори найвищого ряду, що їх ніхто не знає. Їх дуже багато — хто зна, чи не їм належить більшість світових шедеврів.

26.IX.2005

Я раніш ділив свою біографію на три частини (тепер ділю на чотири): 1) від нар[одження] до 1948 — страхи і злидні (у першій половині 20-х та в другій 30-х рр. — самі страхи (без злиднів)), 2) 1949—1969 — злидні й тяжка праця, але без страхів, 3) 1969—2001 — нормальне людське життя, 4) від вересня 2001 до ? — існування хворої людини (не життя).

[Лютий чи березень 2006]

24 червня 2007

Чи Ти зауважила, що [назва відомого літературного журналу. — *О.О'Л.*] переклав мій текст з української мови на радянську: Блест-Гана, Гонгора і т. п.?

Що — крім комплексу раба — може перешкоджати редакторові друкувати так, як належить? Боїться відступити від російського написання (яке, до речі, відповідає звучанню оригіналів).

3.VIII.2008

Згадав, що з переїздом до Мюнхену я втратив можливість читати комусь вірші, які накопичилися в моїй пам’яті за перші 50 років життя. В Аргентині були слухачі, але їх дедалі меншало.

¹ Борис Ярхо (1889—1942) — російський філолог-медієвіст, фольклорист, теоретик та історик літератури, віршознавець, перекладач. Його лекції Ігор Качурівський слухав у роки навчання в Курському педінституті (перед війною).

² Петрарка Франческо. Вибране / Пер. з італ. мови, вступ. нарис І. Качурівського / Ін-т Літератури ім. М. Ореста. — Мюнхен, 1982.

³ УВУ — Український Вільний Університет.

⁴ Лідія Крюкова-Качурівська, дружина письменника.

⁵ Стежка крізь безмір: Сто німецьких поезій (750—1950) / Пер. з нім. мови, вступ. сл. І. Качурівського. — Париж—Львів—Цвікау: Зерна, 2000.

Йосип МАРУХНЯК
Фото автора

Галицькому Орфею — 150

Відзначаємо 150-річчя Осипа Маковея — українського поета, прозаїка, публіциста, педагога та громадсько-політичного діяча. Центром святкування стане місто Яворів, де він народився і провів дитячі роки.

“Ми гайдамаки, ми всі однакі,
Ми ненавидим вороже ярмо,
Йшли діди на муки, підуть
і правнуки.

Ми за народ життя своє дамо”, — цю пісню нині вважають народною, а насправді слова і музику до неї написав Осип Маковей — надзвичайно обдарована особистість, адже він володів не лише словом, а й писав музику до своїх віршів, грав на багатьох інструментах, керував хором і оркестром, а ще добре малював, тож недаремно його називають Галицьким Орфеєм. Про свій життєвий вибір Осип Маковей жартома висловився так: “Малювати я не міг навчитися, бо заважала короткозорість і бракувало часу через те, що давав лекції, музики також не міг навчитися, бо бракувало грошей, щоб купити інструмент, і залишилось те, що найменше коштувало: перо, чорнило і папір”.

Осип Маковей написав “Марш січових стрільців”, історичну повість “Ярошенко”, прекрасне й актуальне в наші дні оповідання “Границя”, вірш “Брати” — про зустріч на полі бою в часи Першої світової двох українців, які воювали по різні лінії фронту: один — за царя, другий — за царя, й лише за ці кілька творів він заслуговує на всенародне визнання, а весь його творчий доробок — це вірші, оповідання, повісті, фейлетони, драматичні та публіцистичні твори, рецензії. Багато з них ще й донині не опубліковані.

...Більше дізнатися про цю непересічну постать нашої культури можна в музеї-садибі Осипа Маковея у Яворові на Львівщині. Він мистився у старій хаті (початку ХХ ст.) на родинному обійсті Маковейів. Цю хату на місці старої, де народився письменник, збудували його брати, і сюди Осип Маковей часто приїжджав. По сусідству й зараз живуть його родичі.

“На цьому обійсті у подружжя Катерини та Степана Маковейів 23 серпня 1867 року народився первісток — хлопчик Осип, якого Бог наділив великим талантом, — розповідає завідувач музею, внучата племінниця Осипа Маковея Даниїла Осипівна Мисюк. — Батько Осипа Маковея був корінним міщанином, займався сільським господарством і кушнірством, а мати була дочкою мішаного подружжя: чеха Мартина Бжезіни та українки з Яворова Марії Савко. Дід Осипа Маковея потрапив у Галичину ще з часів Наполеона, тут одружився і залишився працювати управителем маєтку графа Корницького, бо був освіченою людиною... Початкову освіту Осип Маковей здобував у польській школі в Яворові, а після неї батьки віддали сина до єдиної на той час у Галичині української гімназії у Львові. Закінчивши успішно гімназію, він вступив до Львівського університету на філософський факультет. Ще у гімназійні роки Осип Маковей познайомився з Іваном Франком, який дуже підтримав молодого літератора. Ця дружба мала вагомий вплив на подальшу долю Осипа Маковея”.

У музеї є виписка про хрещення Осипа Маковея отцем Йосипом Лозинським, який теж був видатною постаттю в Галичині, багато доклався до того, аби в Яворові відкрили українську гімназію. Також тут є чимало ста-

рих світлин, які розповідають про життєвий шлях письменника, кілька цікавих експонатів, як-от бронзовий барельєф письменника, який 1937 року його замовили вчителі Яворівської гімназії у львівського скульптора Е. Прокоповича. Це була перша робота молодого скульптора, яка прикрасила фасад української гімназії, але 1939 року прийшли більшовики і цей барельєф викинули на сміття. Один чоловік його знайшов, приніс додому і довгі роки переховував. Уже за незалежної України приніс його до музею брат цього чоловіка. Поруч із барельєфом експонується металева пластина з написом польською мовою “вул. Маковей”, що свідчить про пошанування його за часів Польщі.

Також у музеї експонуються предмети побуту, меблі, вишивка й одяг, які відтворюють той час, у який жив письменник. Цінність цих речей у тому, що вони справді належали родині Маковейів. Також тут є багато книжок — видання творів Осипа Маковея різних часів, і книжки, подаровані музеєві, — про нього, про місто Заліщики, де він вчителював в останні роки свого життя і помер, про Чернівці, де він теж провів багато часу. Зберігся лист Осипа Маковея до брата. “Тут усе родинне, — каже Даниїла Осипівна. — Всі меблі збережені, вишивки”. І продовжує розповідати про нього: “Після другого курсу університету Осипа Маковея беруть в армію. Він пішов звичайним сол-

датом, там склав якийсь іспит і через рік повернувся вже офіцером. Почав більше вивчати історію, іноземні мови. Він знав вісім іноземних мов, працював як науковець у Відні, там написав дослідження про Панька Куліша і отримав звання доктора філософських наук. А ось примірники газети “Буковина”, яку він редагував. Тут він друкував твори Лесі Українки, Ольги Кобилянської, передруковував твори Шевченка, свої публікував, давав дорогу багатьом молодим, тоді ще незанималим, письменникам. У Чернівцях він також працював вчителем української мови і літератури, й там йому було досить важко, бо навчання велося німецькою мовою, українську не дуже хотіли вивчати, але він своєю самою поставою притягував до себе інших, завдяки йому в учнів з’явився інтерес до української мови. Пісню “Ми гайдамаки” він написав у Чернівцях, коли з Чернівецького університету відрахували студентів...”.

...Яворівщина активно відзначає 150-річчя свого славного земляка. 23 серпня в районному Народному домі “Сокіл” відбулася урочиста академія та наукова конференція за участю багатьох науковців і громадських діячів, — розповідає начальник відділу культури й туризму Яворівського райдержадміністрації Володимир Балух. — В районній бібліотеці діє виставка творів Осипа Маковея, а районній раді я накинув ідею повного видання творів

Осипа Маковея, бо якщо Яворів цього не зробить, то ніхто не зробить. Також готуємо фотоальбом про нього і фотовиставку, присвячену його життю і творчості”.

Осип Маковей у Заліщиках

Із містом Залішки на Тернопільщині, яке розкинулося на великій петлі Дністра, пов’язані останні роки життя і творчості Осипа Маковея. Тут вповні реалізувалося його життєве кредо: “Працювати, жити для народу треба — мушу”. Про це постійно нагадує напис біля його портрета на стіні в Заліщицькій спеціалізованій школі з поглибленим вивченням комп’ютерних технологій імені Осипа Маковея. У цій школі є музей письменника, де можна довідатися про його життя та діяльність, і особливо — про заліщицький період, який був надзвичайно плідним для нього. “Осип Маковей прибув в Залішки 1913 року як учитель учительської семінарії, невдовзі став директором, — розповідає Олександр Петринка, вчитель української мови і літератури та завідувач музею. — З його прибуттям тут дуже пожвавилось національне життя. Осип Маковей прагнув долучити до навчання дітей українців, бо на той час тут було багато поляків, євреїв, і їхні діти навчалися у вчительській семінарії, а він вишукував обдарованих дітей серед українців, їздив по селах, спілкувався із сільськими вчителями. Він хотів, щоб саме українські вчителі навчали українських дітей, бо знаємо, яке на той час тут було засилля поляків і який був їхній вплив на виховання дітей. Осип Маковей був свідомим українцем, який дбав і про добробут людей, організував у Заліщиках кредитну спілку для допомоги робітникам і селянам — щоб вони могли скористатися кредитними коштами, які самі ж складали у складчину, і могли розвивати якийсь бізнес. В учительській семінарії діяли хор, драматичний гурток і оркестр”.

“Під час Першої світової війни звідси, із Заліщиків, Осипа

Маковея призвали до армії, і він проходив службу як зв’язковець, — продовжує розповідь вчителька. — Усі злигодні війни він переїздив на собі, про що писав у листах до дружини. Кілька разів переходив Карпати, бо царська армія, в якій він служив, то наступала, то відступала. Він бачив кров і смерть українців, які воювали у двох ворогуючих арміях — царській і царській. Йому це дуже боліло”.

За проукраїнські погляди Маковея переслідували і польські, і російські окупанти, які в період 1914—1919 років змінювалися періодично. У період безвладдя його навіть обирали міським війтом, тож коли вкотре прийшли поляки, його звинуватили в лояльності до радянської влади і заарештували. Кілька днів Осип Маковей провів у Чортківській тюрмі. Туди його запроторили після Шевченківського вечора, але оскільки явних провин не було, то невдовзі випустили. Коли про це довідалась заліщицька молодь, то вирішила його зустріти на залізничному вокзалі. Прийшло майже все місто, студенти впряглися у віз і так везли Осипа Маковея до його помешкання. Цей факт свідчить про велику шану і любов до свого вчителя. А мешкав Осип Маковей зі своєю дружиною Ольгою та племінницею, яка у них виховувалася, у кімнатах на другому мансардному поверсі при військовому шпиталі”.

Це приміщення у центрі Заліщиків збереглося донині. Зараз там приватний готель, а на місці вчительської семінарії, де він працював, — новобудова. Після смерті Маковея дружина повернулася до батьків у Бережани, з особистих речей сім’ї в Заліщиках дещо залишилося. Племінниця передала до музею крісло Осипа Маковея, а в директорському кабінеті спеціалізованої школи імені Осипа Маковея зберігається його книжкова шафа.

“Повернувшись із війни, Осип Маковей продовжував вчителювати, — веде далі свою розповідь наш гід. — 1925 року відбулася остання матура за директорства Маковея і 21 серпня він помер — за робочим столом. Лікарі поставили діагноз “від розриву серця”. Поховали його 23 серпня. Похорон відбувався за старовинним козацьким звичаєм: труну поклали на запряжений білою парою волів віз, прибула величезна кількість людей із навколишніх сіл, громади на чолі із священниками, з хоругвами. Прибули делегації зі Львова, з Буковини, де він теж якийсь час жив і працював... На могилі Осипа Маковея посадили тую і поставили простий хрест. Згодом, уже за радянських часів, облаштували бетонний надгробок”.

Уже за незалежної України на цьому надгробку встановили невеличкий хрест і портрет Осипа Маковея, а поруч похований його учень Ярослав Смеречанський, який написав багато пісень на слова свого вчителя. І ще на цьому цвинтарі є братська могила часів Першої світової війни, пам’ятник Січовим стрільцям.

У центрі Заліщиків встановлений пам’ятник Осипу Маковею, його іменем названа центральна вулиця міста і школа.

Богдан ЗАЛІЗНЯК, керівник прес-центру наукової журналістики ЗНЦ НАНУ і МОНУ, член НСПУ і НСЖУ, кандидат філологічних наук

Юрій ЛИПА: «Будуй найперше душу!»

19 серпня цього року з ініціативи президента **Благодійного фонду “Призначення” імені Юрія Липи Галини Шипки і директора видавництва “Каменяр” (Львів) Дмитра Сапіги відбулося вшанування пам’яті видатного українського поета, мислителя, громадського діяча Юрія Липи, який закликав українців упродовж свого нетривалого життя: “Будуй найперше душу”, а головне — “Вперед, Україно! В Тебе — тяжкі стопи, Пожари хат димлять з-під них: Ні Росії, ні Європі Не зрозуміти синів Твоїх!”**

Делегація розпочала свою поїздку з відвідин Святого джерела у селі Лісок, що неподалік районного центру Яворів Львівської області. У першій половині XVII ст. ченці обрали цю місцевість для будівництва монастиря Пресвятої Трійці (1633р.). У сиву давнину тут, над джерелом, що несподівано виникло, з’явилася Матір Божа. Сталося це диво в день Положення Пояса Пресвятої Богородиці. Відтоді тут особливо відзначають це свято.

Подільському, де письменник редагував університетський журнал “Нова думка”, табори інтернованих українців у Тарнові, Винники, куди він приїжджав разом із батьком, Познань, де вчився в університеті на медицині, заснував братство “Чорноморе”, яке працювало у двох напрямках: культурно-освітньому і, так би мовити, таємному: виховання української еліти, 14 років праці лікарем у Варшаві, де, одружившись 1938 року з Галиною Захаріяєвич, виконував обов’язки члена управи Українського військово-історичного товариства; рік — у Яворові, а потім — у Буневі. Понівечене тіло його знайшли у Шутувій.

Про Юрія Липу говорили Ярина Гримак, заступник голови Львівської обласної державної адміністрації, представники Яворівської районної влади, внук Юрія Липи — Павло Гуменецький, який щиро подякував “за пам’ять про мого діда”, та професор Олег Гринів.

Тут можна набрати води, яка покращує зір. Тоді — село Бунів. Це одне з місць, через яке пролягав шлях Юрія Липи у відомість: Оdesa—Кам’янець—Подільський—Тарнів—Львів—Винники—Познань—Варшава—Яворів—Бунів—Іваноки—Шутова. Згодом, щоправда, з’ясувалося, що до цього переліку населених пунктів додають ще й Полтавщину, де, за уточненими даними, й народився Юрій Липа. Потім були університет у Кам’янці-

В Іваноках ми побували і в церкві, і біля пам’ятника Юрію Липі. Тетяна Павелко зі Львівського національного драматичного театру імені Марії Заньковецької прочитала вірші поета. “Ми сюди прийшли за покиком серця, — розпочала свій виступ президент Благодійного фонду “Призначення” імені Юрія Липи Галина Шипка, — адже Юрій Липа жив зі знанням свого великого

призначення. Отець Петро, присутній тут, доглядає пам’ятник Юрію Липі, а в душі доглядає і пам’ять про нього”.

Доповнив п. Галину директор видавництва “Каменяр” Дмитро Сапіга, який вважає, що “до Юрія Липи нам ще треба довго йти. Ще 1936 року Ю. Липа почав розробляти стратегію створення незалежної України, пише “Призначення України”, “Чорноморську доктрину”, “Розподіл Росії”. А ми, на жаль, лише інколи згадуємо постаті А. Шептицького, М. Вербицького, трохи Є. Коновальця, трошки С. Бандеру, Р. Шухевича...”

Побували ми і в “Меморіальній кімнаті Юрія Липи”, що в Буневі, де зібрано речі поета-лікаря. Ця кімнатка — в амбулаторії сімейної медицини, де Ю. Липа лікував хворих.

Відвідали і місце, де фашисти вбили видатного українця. Ю. Липу несли сюди жінки, бо не було чоловіків: одні — в партизанці, другі — в Червоній армії, треті — були ще малі.

Закінчилась акція пошануванням пам’яті поета, лірика-фі-

лософа, який “належить до тих дорогіших появ в історії, які створили повну гармонію між своїми словами і життям” (Аріадна Стебельська), обговоренням його творчості. “У статті “Зав’язь великої держави”, — наголосив у своєму виступі професор Олег Гринів, — Юрій Липа каже: якщо навіть маленька держава українська буде створена, то знайде опір інших держав, бо Україна має стати центральною державою, бо український народ зберіг і те, що втрачено і в Європі, і в Московії. Україна — Центрально-Східна Європа”.

Необхідно письменникам, науковцям, журналістам частіше, переконливіше, ґрунтовніше розповідати про Юрія Липу, бо діяльність видатного сина української нації — це вияв глибокого переживання за майбутнє України. І чим більше людей, передусім діяльної молоді, будуть знайомі із “Призначенням України”, із “Чорноморською доктриною”, із “Розподілом Росії”, тим швидше Україна стане сама собою, загарбані чужинцями землі повернуться в українську орбіту, а Росія, себто — точніше — Московщина, як стверджують деякі науковці, розпадеться до 2050 року.

Чумацький та Шовковий шляхи зійшлися в Києві

Валентина ЄФРЕМОВА, мистецтвознавець Фото **Сергія КОМІСАРОВА**

матичні події, в яких через вогонь випробувань карбується волюбний дух української нації.

Як їх почеу!.. Знать, од Бога І голос той, і ті слова Ідуть меж люди!

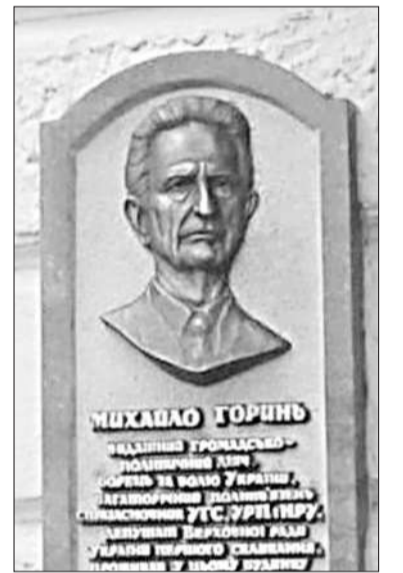
У Києві в приміщенні Національного музею ім. Тараса Шевченка відбулася урочиста подія. Три знакові дати: 26-річчя з дня проголошення Незалежності України, 25-річчя з дня встановлення дипломатичних відносин між Україною та Китайською народною республікою, сторіччя з дня створення Академії мистецтв України (нині Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури України) осяятилися пророчим словом Кобзаря та унікальними художніми творами Миколи Стороженка з мистецького альбому “Мій Шевченко”.

Як згадувала вдова Раїса Олександрівна Стороженка, Микола Андрійович жив і творив страждаючи, бо внутрішньо переживав кожну знакову подію, закарбовану Кобзарем у слові. Так виникла епічна живописна балада космічного виміру, яка єднає нашадків для боротьби за свою гідність і незалежну долю рідної України.

Сила слова Шевченка відгукнулася перекладом Кобзаря китайською мовою, відкриттям у Пекіні Музею Тараса Шевченка. Тому ініціатива куратора цього проекту Алана Юйя не випадкова, зазначив директор Центру розвитку культурних відносин Україна—Китай “Шовковий шлях України”, Володимир Волков. Побудовано унікальний міст єдності між двома братніми народами, Чумацький і Шовковий шляхи перетнулися в Києві. Цей факт стверджує, що історичні зміни, які відбуваються саме зараз в Україні, мають світове значення.

У Львові відкрили меморіальну дошку дисидентів Михайлу Гориню

Меморіальну дошку відомому українському дисиденту, правозахиснику і політв’язню, одному із керівників Української Гельсінської Групи Михайлу Гориню відкрили у Львові на будинку, де він жив.

Про це повідомляє кореспондент “Укрінформу”.

“Михайло Горинь був людиною, для якої ідея України була понад усе, людиною незламної волі, виняткової скромності й інтелігентності. Він жив у цьому будинку. У помешканні, крізь яке, за словами його соратника Левка Лук’яненка, як через чистилище духовного ґарту пройшли всі українські патріоти. Як інтелектуал, Михайло Горинь плекав ідеї, які були фундаментальними, які і сьогодні в багатьох випадках є ще актуальними”, — сказав під час урочистостей керівник ЛОО “ВО “Українська Гельсінська Спілка” Ярослав Гула.

Михайло Горинь — активний шістдесятник. 1962 року він налагодив контакти з Іваном Світличним, Іваном Дзюбою, Іваном Драчем та іншими представниками національно-визвольного руху. Організував розповсюдження політичної літератури, яка видавалася за кордоном, та сам видавав.

Між люди пішли і слова великих китайських поетів Таньської династії, які створили підґрунтя для формування гуманізму в китайському суспільстві: Лі Бо, Ван Вей, Ду Фо. Вони сповідували потужні істини — силу небес, силу землі і силу людини, які мають особливе значення для народження художніх образів у музиці, поезії, образотворчому мистецтві Китаю. Лі Бо залишив у спадок пророчі слова: “Велике народжується рідко... сумно, що життя коротке, а проблем, тягот у нім вистачає на тисячу років...”. Ця думка близька і нам, українцям.

3 грудня 1981 року Гориня знову заарештували, а 25 червня цього ж року засудили за “антирадянську агітацію і пропаганду та відмову дати свідчення у справі Івана Кандиби” на 10 років позбавлення волі в таборах особливо суворого режиму та на 5 років заслання. Його помилювали 1987-го, а реабілітували — 1990 року.

У серпні 1965 року був заарештований за звинуваченням у проведенні антирадянської агітації і пропаганди, а у квітні 1966-го засуджений на шість років таборів суворого режиму. Покарання відбував у Мордовії. Та навіть там не полишав агітаційної роботи. У результаті за пропаганду і розповсюдження самвидаву серед в’язнів таборів у липні 1967 року Гориня відправляють у “Володимирський централ”. Звільнився Горинь 1971-го.

На Установчому з’їзді НРУ Михайла Гориня обрали головою секретаріату партії. 1990 року став депутатом ВР УРСР, працював у Комісії з питань суверенітету, очолював Комісію з питань національних меншин.

У серпні 1978 року разом із В’ячеславом Чорноволом він відновив часопис “Український вісник”.

Помер Михайло Горинь 13 січня 2013 року. Похований на “Полі почесних поховань” Личаківського цвинтаря у Львові.

Організатори творчого заходу — Міністерство закордонних справ України, Посольство України в КНР, Міністерство культури України, Національний музей ім. Т. Шевченка, Національна Академія образотворчого мистецтва і архітектури, Музей Тараса Шевченка у Пекіні, Академія каліграфії та живопису КНР.

Майстер через “Причинну” повертає нас до наших пращурів,

На відкритті виставки привертати увагу унікальні твори народного художника України, лауреата Національної премії ім. Т. Шевченка, академіка Національної академії мистецтва, засновника майстерні живопису та храмової культури НАОМА Миколи Андрійовича Стороженка (1928—2015), навіяні поезією Великого Кобзаря.

через образ Катерини — до дівочої чистої любові, а “Гайдамаки” з непереможним духом волі і “Заповіт”, з джерела якого виникла епопея “Передчуття Голгофи” з “Чашою жертвеною” як символом всесвітнього гуманістичного погляду на існування людства на Землі. Тут і Доля, Муза й Слава, в яких через Данте так повнокровно розкрилася думка Стороженка: “поету доля неземна дана... поет живе в осяйній славі...”.

Перед нами виставка, яку понад сорок років створював художник і громадянин Микола Стороженко, осмислюючи значення Шевченкіани для українства через художні образи. Текстові коментарі до власних картин Миколи Стороженка відтворюють світобачення “національно-відповідального” митця. Через знайдені художні образи Стороженко показує, як “на своїй, Богом даній землі”, відбуваються дра-

В осяяні слави Шевченка перебуває кожен, хто ввібрав у свою свідомість пророчі слова Кобзаря: Ну що б, здавалося, слова... Слова та голос — більш нічого. А серце б’ється — ожива,

Мистецький захід спонукає замислитися: “А що я зробив для втілення у життя “Заповіту” Кобзаря та “Храму любові”, який так палко будував Микола Стороженко?”

24-й «Форум видавців у Львові: точка творення»

Найбільший книжковий і літературний захід Центрально-Східної Європи відчинить двері для своїх відвідувачів з 14 до 17 вересня у Львівському палаці мистецтв та у понад 40 локаціях міста.

За 4 дні можна буде відвідати близько 1000 культурних та освітніх заходів. Форум видавців у Львові — це:

24-й Національний книжковий ярмарок; 12-й Міжнародний літературний фестиваль; 23-й Конкурс і церемонія вручення премії “Найкраща книга Форуму”; 8-й Всеукраїнський бібліотечний форум; 6-та Благодійна акція “Третій вік: задоволення від читання”.

Не секрет, що саме до Львівського Форуму видавництва з України намагаються презентувати нові книги. Вперше у перекладі виходить поезія та проза закордонних авторів, свої нові романи презентують українські автори. Цьогоріч своїх читачів видавці та письменники потішать такими найочікуванішими новинками: Сергій Жадан “Інтернат”; Любо Дереш “Спустошення”; Василь Шкляр “Троща”; Юрій Винничук “Лютеція”; Наталка Сняданко “Охайні прописи ерцгерцога Вільгельма”; Владислав Івченко “Два пасинки Митрополита”.

Щороку Форум видавців відвідують десятки зіркових гостей. Це поети та прозаїки, перформери, перекладачі та критики з усього світу. На 24 Форум видавців запрошено митців із Великобританії, США, Франції, Литви, Сербії, Словаччини, Білорусі. Серед них Філіп Сендс — професор права в Університетському коледжі Лондона, автор книг “Беззаконний світ” та “Команда катувань”; білоруський поет і перекладач Андрій Хаданович; поет-перформер зі США Алісія Гарріс; сценарист зі Словаччини Річард Пупала; литовський поет і перекладач Мріос Бурокас; Генрі Марш — відомий лікар із Великобританії, нагороджений Орденом Британської імперії, автор бестселера “Не зашкодь. Історії про

життя, смерть і хірургію головного мозку”.

Форум видавців — це не лише можливість придбати літературу із саморозвитку чи психології, а й безкоштовно взяти участь у практичних майстер-класах знаних експертів. Воркшоп на тему “100 прийомів, методів і технік із тайм-менеджменту, самомотивації, а також персональної продуктивності” проведе блогер, мандрівник та онлайн-підприємець Орест Зуб. Професор фінансів, керівник програми Master of Banking and Finance [MBF] Євген Пенцак розповість про те, як ухвалювати правильні бізнес-рішення, обирати тактику та стратегію у роботі. Мовознавець, дослідник і популяризатор української мови Олександр Авраменко проведе майстер-клас з культури мовлення.

Окрім традиційних літературних подій чимало частину програми Форуму видавців складають тематичні кластери — майданчики, що об’єднують спеціалістів вузьких сфер. Це можливість дізнатися про нові видання у конкретних галузях науки, підвищити свою кваліфікацію, взяти участь у тематичних дискусіях, зав’язати нові професійні контакти. У фокусі цьогорічного Форуму — історія, філософія, бізнес та економіка, креативні індустрії та урбаністика, здоров’я, наука і технології, освіта, права людини, мови та переклади, культура і конфлікт та ін.

Кожен із запрошених письменників, які візьмуть участь у Форумі видавців, матимуть не лише презентації та зустрічі з читачами, а й автограф-сесії. Тож придбавши книгу улюбленого письменника, ви матимете унікальну можливість отримати примірник із побажаннями від автора. Ну, і звичайно ж, зробити селфі на згадку!

У рамках Форуму видавців уже традиційними стали тематичні майданчики, які покликані об’єднати навколо різноманітних

зацікавлень та актуальних суспільних проблем професіоналів, науковців і читачів. Чимала кількість спецпроектів цьогоріч присвячена саме темі освіти та саморозвитку.

Тематичний кластер “Освіта” буде цікавим для педагогів, учнів, студентів, батьків. У його рамках заплановано порушити питання реформування освіти, розвиток педагогів та учнів, роль батьків у навчанні, а також обговорити сучасні шкільні

навчальні практики, що використовуються за кордоном. Зокрема відбудеться презентація книг Арі Покка “Вищий клас. Шкільне керівництво та управління по-фінськи”, видання Кен Робінсон “Творчість у школі”, Аманди Ріплі “Розумники”, Джулії Лікотт-Гамс “Як виховати дорослого”, Миколи Скиби “Освіта для турбулентного світу”, Фіонг Ань Чан “Як ніколи не помилятися. Сила математичного мислення”.

Нові підходи до навчання вчителів та батьків матимуть нагоду освоїти безпосередньо на заходах Форуму видавців на численних майстер-класах. Серед яких “Виховання на цінностях в новій українській школі: як перейти від теорії до практики?”; “Моделювання навчальних програм початкової освіти за стандартом нової української школи”; “Як перетворити педагогічний колектив на команду” та ін.

Усі події тематичного кластеру “Освіта” відбудуться у приміщенні Центру Митрополита Андрея Шептицького Українського католицького університету.

Метою тематичного кластеру “Здоров’я” є презентація книжкових видань у цій галузі.

Олеся Винник, кураторка тематичного майданчика, зазначила:

“Мета запровадження медичного кластеру на Форумі видавців виношувалась давно. Зрештою, здоров’я завжди було і буде не лише найбільшою цінністю, а й найактуальнішою темою для КОЖНОГО без винятку. Тому донести інформацію про нові напрями у сфері охорони здоров’я, презентувати “найсвіжіші” книжкові новинки та додати нотку медицини у Царство Читання — моя цьогорічна місія. Від кого ж слухати про здоров’я, якщо не з перших уст новаторів ефективної медичної системи країни — в. о. міністра охорони здоров’я, доктора Ульяни Супрун, заступника міністра, торакального хірурга О. Лінчевського. Запрошеними спікерами також будуть експерти Реанімаційного пакету реформ, що розкажуть детальніше, як змінюватиметься медицина України для пацієнтів і медиків. Очікуємо також на приїзд відомого гостя, який розкаже, чому і як кожен із нас може стати агентом змін у медицині. Хто саме? Нехай це буде приємним сюрпризом”.

Мета тематичного майданчика “Креативні індустрії+Урбаністика” — об’єднати людей навколо питань містобудування та створення нового сучасного простору, обговорити взаємозв’язки людини з ландшафтом, що оточує її, а також презентувати нові практики у сфері креативних індустрій та урбаністики.

У розділі 6-ї Благодійної акції “Третій вік: задоволення від читання”, яка традиційно відбувається у рамках 24-го “Форуму видавців у Львові”, пенсіонери мають змогу відвідати не лише

літературні заходи. Цьогоріч організатори акції мотивують своїх відвідувачів мріяти, вчитися, мандрувати, знімкувати і знову... читати. Акція проходитиме під егідою “Львів — місто літератури ЮНЕСКО”.

В основу концепції “Уроків третього віку” покладено провідний принцип діяльності ООН “освіта впродовж життя”. Тренерська команда має за мету:

— надання можливості доступу літнім людям до сучасних знань у галузі здоров’я, особистих фінансів, практичної психології, психотерапії тощо;

— покращення якості життя шляхом обміну досвідом і комунікації людей третього віку в тренінговому форматі;

— пропаганду третього віку як пору життя, що сповнене можливостями, шансами, потенціалами для самореалізації та відчуття сенсу.

“Як зробити з онуків мільйонерів? Основи фінансової грамотності” — на майстер-класі учасники познайомляться з основами фінансової грамотності, зокрема, зможуть оцінити свій фінансовий стан, навчитись зіставляти цілі з фінансовими показниками, скласти фінансовий план, отримати конкретні інструменти заощаджень.

Також у програмі акції “Третій вік: задоволення від читання” для пенсіонерів буде організовано низку творчих майстер-класів.

Окрім освітніх ініціатив у рамках акції “Третій вік: задоволення від читання” для пенсіонерів уперше організують дві геотуристичні екскурсії Львівщиною: “Край цілющих джерел та стежок Франка” та “Галицька Каліфорнія”.

Благодійна акція для людей літнього віку “Третій вік: задоволення від читання” спрямована на соціалізацію представників старшого покоління, кращого залучення їх до культурного життя і, зокрема, до читання нових українських видань. Акція передбачає зустрічі з відомими письменниками та інтелектуалами, виступи хорів колективів і великий гала-концерт.

Свіча пам’яті Миколі Мозговому

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Це була надзвичайно талановита людина, з великим серцем і відкритою душею. Микола Петрович любив музику і мав талант проникати словом у душу. Він залишив після себе найцінніше — пам’ять у піснях, що не підвладні часу.

Автори оригінального мистецького твору — скульптор Мішель Іщенко та архітектор Леонід Малій. А для того, аби цей пам’ятник постав, доклали значних зусиль генеральний директор Палацу “Україна” Роман Нездельський, дочка композитора Олена Мозгова та його вдова Віолета Борисівна.

“Два роки тому ми відкрили меморіальну дошку Борису Шарварку, автором якої був Мішель Іщенко. Ми запропонували Мішелю створити ескіз майбут-

Біля службового входу Національного палацу мистецтв “Україна” відкрили пам’ятник видатному українському композитору Миколі Мозговому. Подія відбулася у день 70-річного ювілею митця.

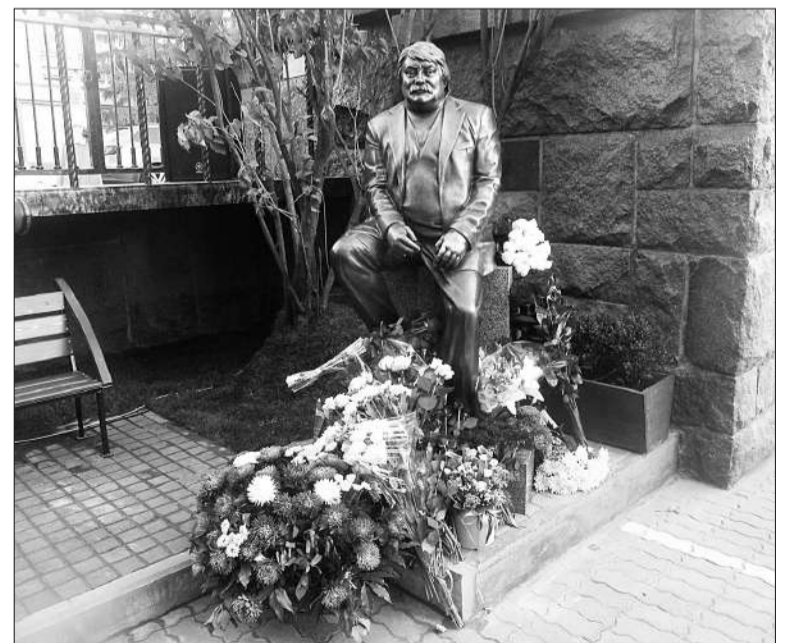
нього пам’ятника М. Мозговому. Тоді було багато скептиків, які стверджували, що в нас нічого не вийде. Та нам вдалося втілити цей задум у життя. Не збираємося зупинятися на досягнутому, адже дуже багато видатних українських митців заслуговують на те, аби їм встановили пам’ятники”, — наголосив генеральний директор Палацу “Україна” Роман Нездельський.

“Микола Петрович був прекрасним виконавцем, а ще прекраснішим композитором. Його твори назавжди увійдуть у фонд української пісні. Свіча пам’яті Миколі Мозговому горітиме стільки, скільки світитиме сонце”, — підкреслив відомий поет-

пісняр Вадим Крищенко. Також він прочитав новий вірш “Свіча пам’яті”, присвячений композитору.

Того ж дня на сцені Палацу “Україна” відбувся концерт, присвячений пам’яті Миколи Мозгового. Це була прекрасна нагода знову насолодитися творчістю маестро, відчути всю велич і проникливість його композицій.

До участі в концерті запросили і відомих виконавців, і тих, хто робить лише перші кроки на професійній сцені: Оксану Білозір, Ірину Білик, Тіну Кароль, Олександра Пономарьова, Віктора Павліка, Віталія Козловського, Надію Шестак, Ма-

рію Бурмаку, Тетяну Піскарьову, Аллу Кудлай, Володимира Ткаченка, Наталку Карпу, Євгена Хмару та інших. На головній концертній сцені країни того вечора звучали пісні “Материнська любов”, “Золотис-

та осінь”, “На долині дощ іде”, “Зоренько”, “Горянка”, “Веснянка”, “Любов останньою ніколи не буває”, “Зачаруй нас любов”. А пісня “Минає день, минає ніч...” лунала з екранів у виконанні Миколи Мозгового.

Едуард ОВЧАРЕНКО

Фото надане Національною філармонією України

У перший день фестивалю шанувальників класичної музики запросив лауреат премії ім. М. Лисенка Національний ансамбль солістів “Київська камерата” (художній керівник і головний диригент — народний артист України, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка Валерій Матюхін). Цього вечора відбувся концерт із циклу “Спогади про минуле”, під час якого прозвучали твори Дж. Боттезіні, М. Глінки, Е. Гріга, Й.А. Хассе, Ф. Мендельсона-Бартольді, К. Сен-Санса. Столична публіка влячними оплесками зустрічала солістів ансамблю заслужену артистку України Валентину Матюшенко (сопрано), лауреатів міжнародних конкурсів Ольгу Табуліну (меццо-сопрано), Назарія Стеця (контрабас), Дмитра Таванця (фортепіано) і гостю зі США Соломію Івахів (скрипка).

Родзинкою другого концерту цього відомого колективу стало перше в Україні виконання “Спогаду про минуле” Е. Ізаї та “Чардашу № 2 для скрипки з оркестром” Є. Хубаї. Представили тут і український твір — “Ранкову музику” для скрипки і камерного оркестру Є. Станковича. До речі, автор цього твору був присутній на концерті. А однією із солісток виступила гостя зі США, лауреат міжнародних конкурсів Соломія Сорока (скрипка).

Від “Київської камерати” творчу естафету перейняв Національний академічний духовий оркестр України (диригент Олексій Вікулов), який представив музичну програму “Легенди року”. Напевне, ця програма не залишила байдужими нікого з глядачів, адже у виконанні оркестру звучали всесвітньовідомі хіти. Рок-композиції збадьорили київську публіку.

Рок зібрав на концерт і представників старшого покоління, і їхніх дітей. Згадали тут про всесвітньовідомі колективи “Eagles”, “The Beatles”, “Scorpions”, “Status Quo”, “Aerosmith” та інші. Оваци глядачів зібрав соліст-фіналіст телевізійного шоу “Голос країни” Олександр Онофрійчук, який у супроводі оркестру виконав “HIGHWAY TO HELL”, “WHO WANTS TO LIVE FOREVER”, “ONE VISION”, “THE SHOW MUST GO ON” та інші популярні в усьому світі композиції.

Заглянути за лаштунки відомих фільмів допоміг Національний академічний духовий оркестр України, представивши свою дру-

Останні музичні промені літа

У Колонному залі ім. М. В. Лисенка Національної філармонії України завершився щорічний музичний фестиваль “Літні музичні промені” (оркестрова музика). Всього у рамках фестивалю відбулося 14 концертів, під час яких свою майстерність представили провідні оркестрові колективи країни та гості з-за кордону.

гу програму “Супергерої”, під час якої прозвучали саундтреки з фільмів на музику Дж. Вільямса (фільми “Супермен” та “Індіана Джонс”), П. Дойла (“Гаррі Поттер і кубок вогню”), П. Шифріна (“Місія нездійсненна”), М. Камена (“Робін Гуд — принц злодіїв”), Д. Ельфмана (“Людина-павук-2” та “Бетмен”), М. Джаккіно (“Суперсімейка”), Г. Ціммера (“Король Артур”), Г. Шора (“Володар пернів. Дві вежі”) та Дж. Баррі (“Джеймс Бонд-007”).

Свою третю програму оркестр присвятив видатному співакові XX століття Мусліму Магомаєву. Пісні з його репертуару прозвучали у виконанні заслуженого артиста АР Крим Анатолія Юрченка (баритон).

Шанувальників класичного мистецтва зібрав концерт Академічного симфонічного оркестру Національної філармонії України (диригент Віталій Протасов). Під час одного з таких концертів прозвучали Симфонія № 6 фа мажор (“Пасторальна”) тв. 68 Л. Бетховена та Концерт № 1 для фортепіано з оркестром ре мінор, тв. 15 Й. Брамса. Інша програма оркестру стала мандрівкою сторінками опер та балетів Ж. Бізе, П. Масканы і С. Прокоф’єва.

А Київський камерний оркестр порадував присутніх “Італійським концертом”. Солісти ансамблю Андрій Остапенко (гітара), Віктор Іванов (скрипка), Олексій Колесник (скрипка), Ігор Рябінін (скрипка), Наталія Булат (скрипка), Каріна Лебедь (скрипка), Янжима Морозова (скрипка), Михайло Чайкін (контрабас), допомогли насолодитися творами А. Вівальді, М. Джуліані, О. Респігі, Дж. Боттезіні, Дж. Россіні. Вже не вперше з аншлагом відбувся концерт Київського камерного оркестру, під час якого представили “Пори роки” Антоніо Вівальді та “Пори роки в Буенос-Айресі” Астора П’яццоллі. Своїм “Променад-концертом” колектив разом із народним артистом України Вадимом Борисовим познайомив українського глядача з традицією променад, що почалася у XIX сторіччі, коли в літню пору публічні концерти влаштовували на відкритому повітрі.

Справжнім святом українсько-естонської дружби став концерт “Опероманія”, який підготував Національний камерний ансамбль “Київські солісти”. А солістка з Естонії Лінда Анне Верте (скрипка) у 24 роки вже встигла стати лауреатом багатьох престижних міжнародних музичних конкурсів. Нині виконавиця грає на скрипці Джозефа Гальяно, яку їй люб’язно надав Естонський фонд музичних інструментів.

Посольства США в Україні подарувало українській публіці концерт “США вітають українську незалежність”, в якому взяв участь Духовий оркестр Військово-повітряних сил США Америки в Європі, а за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини відбувся концерт за участю Федеративного молодіжного оркестру Німеччини.

нашому читачу Олексію Олексієнку, палкому прихильнику творчості нашого знаменитого земляка.

Ми широ дякуємо Володимирі Юхимовичу — справжньому і щирому патріоту, людині високоінтелектуальній за цінні дарунки.

У Києво-Печерській лаврі презентували вишиту карту України

На Спас, на першому ярусі Великої Лаврської дзвіниці Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника відбувся культурно-мистецький захід “Україно, всі ми діти твої!”, присвячений 26-річчю відновлення незалежності української держави. Захід презентували: Міністерство культури України, Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, Державна агенція промоції культури України і Державна казначейська служба України.

Георгій ЛУК’ЯНЧУК,
фото автора

Знаковою подією культурно-мистецького заходу стало нагородження представниками Національного проекту “Книга рекордів України” Державної казначейської служби України за впровадження Всеукраїнської акції “Вишивана моя Україна”, яку ініціювала Державна казначейська служба України. Вишита карта України має стати одним із символів єдності українського народу та нерозривної соборності її історичних земель, прикладом патріотизму, дружби, взаємодії та згуртованості. У кожний стібок, у кожний хрестик учасники акції вклали всю свою любов до Батьківщини, мистецький досвід, душевне тепло і талант, що передавалися від покоління до покоління.

Вишита карта нашої держави оздоблена орнаментами, характерними для кожного окремого краю, державним символом — гербом України та голубом — птахом, що символізує мир. Напис на карті інформує: “Карта вишита казначеями з усіх територіальних органів Державної казначейської служби України та її центрального апарату”. Протягом останнього року карту презентували у всіх областях України, а також в Антарктиді на станції “Академік Вернадський”.

Символічно, що перші орнаменти карти вишили працівники Донецької та Луганської областей, які виконують свої повноваження на підконтрольній українській владі території, що зазначено на звороті карти-вишиванки: “Казначей Донеччини та Луганщини проклали на карті перші стібки, вигдали перші узори, нанесли на карту символи своїх міст та символи мирного життя”.

У межах заходу відбулося також відкриття експозиції художніх творів вітчизняних митців та митців української діаспори з Австрії, Білорусі, Естонії, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Росії, Румунії, Словаччини, Хорватії та

Чехії, молодих художників, представників національних меншин України — учасників Міжнародних мистецьких пленерів “Україно, моя Україно” і Всеукраїнських пленерів для творчої молоді національних меншин України.

Знайшли своє відображення у творах художників величній пам’ятки історії та культури Києва — Києво-Печерська лавра, Золоті ворота, мальовничі куточки Андріївського узвозу, Подолу, а також чарівні види Львова — Миський арсенал, ансамбль Успенської церкви, Каплиця Боїмів тощо. На полотнах митців оживають неповторні Меджибізька та Летичівська фортеці, Старокостянтинівський замок, під стінами яких славі козацькі загопи під проводом Максима Кривоноса і Северина Наливайка билися із завойовниками. Одне з найстаровинніших міст Європи — Кам’янець-Подільський на живописних полотнах представлений брамами, Кушнірською баштою, Замковим мостом, Миколаївською, Петропавлівською і Хрестовоздвиженською церквами. Молоді художники з різних регіонів України відобразили буковинське місто Чернівці та історико-архітектурний заповідник “Хотинська фортеця”. Художні роботи, представлені в експозиції, є кращими зразками культурно-мистецьких проектів, які відбувалися за підтримки Міністерства культури України, Державної агенції промоції культури України, проводились у Києві та в Київській, Львівській, Хмельницькій, Чернівецькій областях. Роботи учасників пленерів експонувались у міжнародному виставковому конгрес-центрі Києва “Український дім”, виставковій залі НСХУ, Національному музеї літератури України, Чернівецькому художньому музеї, Національній парламентській бібліотеці України, Білоцерківському краєзнавчому музеї.

Яскравим доповненням виставки стали гобелени із серії “Киеве мій” заслуженого архітектора України, доктора архітектури, художника та музиканта Олега Слєпцова.

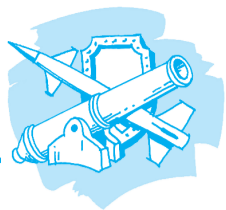
«Друзі мої єдині»

Н. ФЕДОРЧЕНКО,
провідний бібліограф ЦБС

Відомий вчений, письменник, публіцист, автор близько 50 книг з історичної, політичної, літературознавчої проблематики і кількох сотень публіцистичних і наукових статей подарував читачам районної та сільських бібліотек 95 примірників своїх книг про відомих людей України, таких як: Тарас Шевченко, Михайло Грушевський, Богдан Ступка та інших.

Видання ілюстровані графічними і живописними творами, архівними документами та світлинами. Ці унікальні твори, важливі і захоплюючі для кожного свідомого українця.

Під час зустрічі Володимир Юхимович подарував ще одну свою книгу з власним підписом

Треті роковини трагедії Іловайського котла

Георгій ЛУК'ЯНЧУК
Фото автора

29 серпня відбулися поминальні заходи, приурочені до третіх роковин Іловайської трагедії. Заходи відбувалися за участю родичів загиблих у зоні проведення АТО, які служили у добробатах. Також брали участь ветерани й учасники війни, медики, волонтери, капелани та небайдужі громадяни, що прийшли вшанувати пам'ять загиблих героїв російсько-української війни, що й досі триває на сході України.

Заходи розпочалися у центрі Києва, на Михайлівській площі, з виконання Гімну України військовим оркестром та панахидою за загиблими в зоні АТО біля "Стіни пам'яті".

...У серпні 2014 року українські військові, котрі визволяли Донбас, увійшли в Іловайськ і взяли під свій контроль частину міста. Однак добре озброєні частини регулярної російської армії, зайшовши з тилу, оточили їх. 29 серпня вночі Володимир Путін "звернувся" до бойовиків, а фактично до солдат Російської Федерації, із закликом відкрити для оточених "зелений коридор". Ошостій ранку російський офіцер прибув до Многопілля, звідки починався "коридор", і дав гарантії проходу батальйонів, котрі мали рухатися без зброї. Українські воїни, знаючи підступний характер росіян, відмовилися складати зброю. На степовій дорозі, від Многопілля, під Червоносільським, Зеленим, Осиним, Новокатеринівкою колону військових на марші розстріляли з добре і задалегідь облаштованих засідок із танків і гармат. "У складі групи, що штурмувала, а потім захищала Іловайськ, потрапили в котел підрозділи: "Донбас", "Дніпро-1", "Миротворець", "Херсон", "Світязь", ДУК "Правий сектор", "Кривбас", "Шахтарськ", "Азов", "Прикар-

паття", — розповідає військовий капелан Дмитрій Присяжнюк. Тоді, за офіційними даними військової прокуратури, загинуло 459 бійців, ще 478 отримали поранення, більше 200 потрапили в полон. Портрети багатьох загиблих нині на "Стіні пам'яті" біля Михайлівського монастиря. Серед них Олег Перепічка, Юрій Коновалов, Денис Томілович, Сергій Петров, Андрій Шевчук, В'ячеслав Макаренко, Юрій Матушак... Двоє останніх — бійці з "Дніпра-1", хлопці родом з Донбасу, один зі Сніжного, інший з Донецька. У перші ж дні війни пішли на фронт добровольцями, вони дружили до війни, загинули обоє, виходячи з оточення на одному БМП... Сивий чоловік, схилившись перед портретами бойових побратимів, вголос називає їхні імена своєму онукові — третьокласнику Артему. Це Віктор Головчиць, позивний "Батя", родом із Черкас, воював у батальйоні "Донбас". У тому "гуманітарному коридорі" він був у хвості колони, тому й залишився живим, але потрапив у полон до російських військових. У донецьких підвалах провів страшних 118 днів і ночей. "Батя" згадує з гіркотою: "Нас розстрілювали з російської бронетехніки. Перед цим, в одному з боїв "Усач" (Єв-

ген Тельнов, посмертно удостоєний звання Героя України — *Авт.*) підбив три ворожі танки. Ми взяли в полон усі три екіпажі, усі три були з Орловщини й інших регіонів РФ". Хочє розповісти про бойових друзів, та зупиняється: "Не можу, клубок у горлі". Клубок у горлі стояв і в тих, хто заходив у двір Михайлівського, де виставили знаки населених пунктів, через які проходив так званий "зелений коридор", а насправді "коридор смерті". А під ними, поряд з майже дозрілими соняхами, через поля яких пробиралися наші бійці, портрети загиблих бійців. Під стіною Золотоверхого Михайлівського виставка речей з поля бою, фотографії. На одній із них — калюжа розплавленого алюмінію з корпусу БПМ, в яку вплавилася сталева каска і прах механіка-водія машини. Цей шмат металу вивіз з-під Савур-Могили один із членів "Експедиції-200". Він пригадує, як бойовики, що на окупованій території супроводжували членів групи, не давали погрузити в машину цю страшну знахідку. А потім сказали: якщо берете, то беріть і снаряд, що не вибухнув. З ним хлопці і їхали до українського блокпосту майже 200 км, але прах бійця-героя привезли на рідну землю...

"Ми добре усвідомлюємо, яка величезна ціна заплачена за незалежність України", — каже "Батя". "Наш ворог, що довго готувався до війни, усе прорахував, та не врахував одного — сили нашого духу. Під Іловайськом я вдруге народився і віддам своє життя за те, щоб перемогти і змінити країну". А військовий капелан Дмитрій Присяжнюк у своїй проповіді біля "Стіни пам'яті" підкреслив: "Так, як вчинили росіяни, — брати не чинять!! І неправда, що це поразка — це підступно вкрадена у нас відвічними ворогами Перемога! Такий запал патріотизму, мужності й широкій любові до рідної Батьківщини, який наші напівозброєні мужні хлопці вчинили у вигорілих степах Донеччини, є небаченим у сучасному світі! Всі українці на колінах перед вами. Вибачте, хлопці, що не вберегли вас".

І зараз вояки, яким пощастило вирватися з того пекла, готові за першим сигналом знову йти у смертельний бій з ворогом!! Тільки вимагають від української влади чесного і неупередженого розслідування причин, які призвели до трагічних подій із вини частини генералітету Збройних Сил та покарання винних...

На закінчення поминальних

заходів церемоніальна команда військовиків Збройних Сил урочисто покляла вінки до "Стіни пам'яті" та пройшла маршем, віддаючи шану новітнім героям України. А учасник і очевидець тих трагічних подій Юрій Поляков виконав пісні, присвячені героям Іловайська: "Іловайськ" та "Я завжди буду з Вами..."

Р. С. Дуже символічний пам'ятник "Козак Переможець" можна побачити у Києві біля головного офісу СБУ на вулиці Володимирській, що неподалік Софійської та Михайлівської площі. Це перший скромний, але дуже вдалий пам'ятник сучасним захисникам нашої Вітчизни. Його відкрили 2015 року до дня Незалежності України на честь учасників АТО. Композицію відкрили художники та представники творчої інтелігенції України. За задумом авторів, козак-воїн верхи на коні долає двоголового дракона — уособлення образу зла, що наступає на наші землі на сході України. І козак, і дракон стоять на постаменті у формі карти України. Пам'ятник дуже яскраво та прозора ілюструє події, що зараз відбуваються у нашій країні. Це знак сили і мужності українського народу в боротьбі за свою незалежність. Перемога буде за нами!

СЛОВО Прогвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА — 2017

Вартість передплати

(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 67

на 1 місяць 13 грн 06 коп. на 3 місяці 38 грн 12 коп.

Ви — зі "Словом Прогвіти", бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство "Прогвіта"
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор

Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),

Ярема ГОЯН,

Павло МОВЧАН,

Олександр ПОНОМАРІВ,

Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК

278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ прогвітанської роботи

Надія КИР'ЯН

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО

279-39-55

Відділ коректури

Тетяна ЩЕРБАК

Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп'ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК,

Володимир ЖИГУН

Черговий редактор

Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,

м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право

редагування та скорочення текстів.

Редакція не завжди поділяє

погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій

посилання на "Слово Прогвіти"

обов'язкове.

Індекс газети

"Слово Прогвіти" — 30617

Надруковано в ТОВ "Інтерекспредрук",

вул. Сім'ї Сосніних, 3.

Загальний наклад у вересні — 15 200

Листування з читачами —

тільки на сторінках газети.

